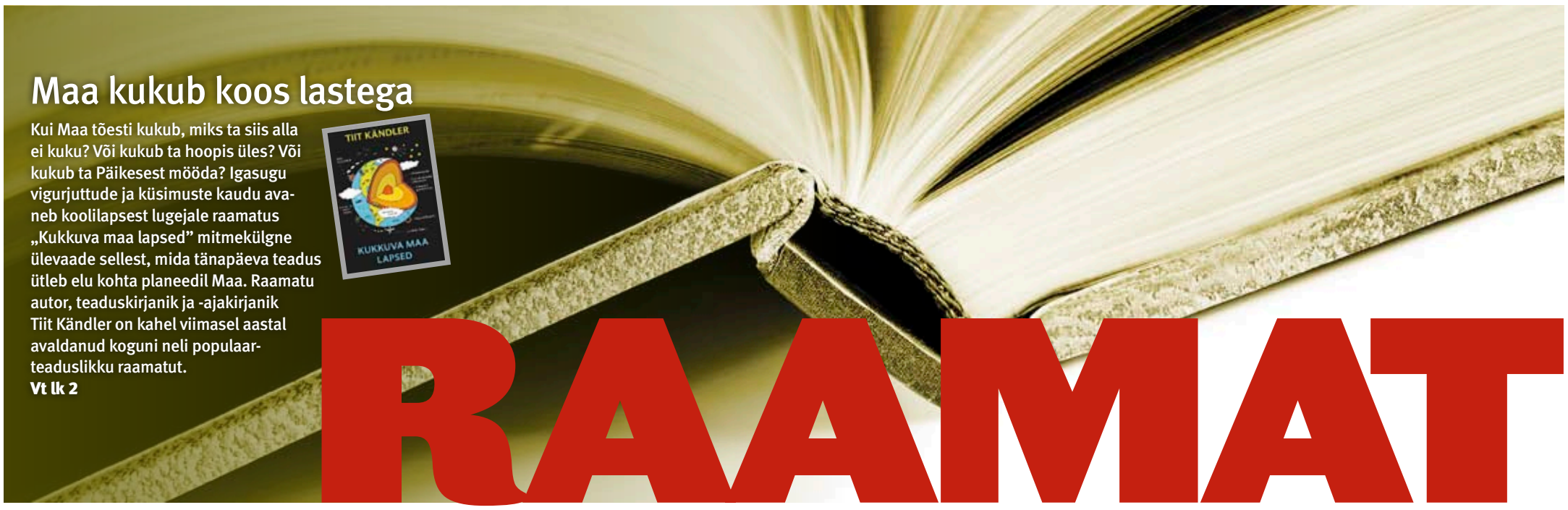

Maa kukub koos lastega

Kui Maa tõesti kukub, miks ta siis alla ei kuku? Või kukub ta hoopis üles? Või kukub ta Päikesest mööda? Igasugu vigurjuttude ja küsimuste kaudu avaneb koolilapsest lugejale raamatus „Kukkuva maa lapsed” mitmekülgne ülevaade sellest, mida tänapäeva teadus ütleb elu kohta planeedil Maa. Raamatu autor, teaduskirjanik ja -ajakirjanik Tiit Kändler on kahel viimasel aastal avaldanud koguni neli populaarteaduslikku raamatut.
Vt lk 2

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT Nr 6 (51) 21. oktoober 2010

kommentaar

Meeldiv üllatus Nobeli komiteelt

Enne seda, kui selle aasta Frankfurdi raamatumessi teisel päeval kirjandusnobel välja kuulutati, oldi kuluaarides üsna kindlad, et preemia läheb sel aastal mõnele luuletajale ja arutelu käis peamiselt selle ümber, millisele nominendile nimelt. Paljude kirjastajate rõõmuks otsustas komitee sedapuhku aga juba mõnevõrra ootamatultki hoopis üleilmselt tuntud prosaisti kasuks.

Mario Vargas Llosa (s 1936) on Peruu kirjanik, poliitik, ajakirjanik ja esseist. Oma põlvkonna kirjanike üsna tüüpilise esindajana on ta olnud poliitiliselt aktiivne väga pikalt ning jõudnud selle aja jooksul parem- ja vasakpoolsuse vahel üsna muljetavaldavalt kõikuda, mis aga pole tema populaarsust lugejate (ega isegi valijate) seas kuigivõrd vähendanud. Selle põhjust võib aimata ka Nobeli preemia komitee pressiteate sõnastuses, kus mainiti võimustruktuuride kaardistamist ning jõulisi kujundeid üksikisiku vastupanust, mässust ja kaotusest.

Märkimisväärselt on aja jooksul muutunud ka ta kirjanduslik stiil, muutudes modernistlikust kohati mänguliselt postmodernistlikuks ning lastes tal haarata aina laiemat lugejaskonda üle maailma puudutavat teemaderingi. Ühe Ladina-Ameerika mõjukaima kirjamehena on ta kindlasti üks neist, kelle kaudu Peruu ühiskonnas toimuvad olulised protsessid globaalselt tuntuks on saanud.

Tema kirjanduslik kuulsus sai alguse juba möödunud sajandi kuuekümnendatel jutukoguga „Juhid” ja romaaniga „Linn ja koerad”, millele järgnesid vormiuuenduslikud romaanid „Roheline maja” ning „Kõnelus „Katedraalis””.

Ka Eesti lugejale pole Vargas Llosa sugugi tundmatu, temalt on varem ilmunud romaanid „Kapten ja külastajannad” (1994), „Lituma Andides” (1998) ning jutustustekogu „Kutsikad” (1975), ning juba õige pea on Punase raamatu sarjas ilmumas autobiograafiliste sugemetega „Tädi Julia ja kirjamees”.

Mihkel Mõisnik
Kirjastus Tänapäev

Auhinnad eesti lastekirjandusele

Anu Kehmann
Eesti Lastekirjanduse Keskus

8.-12. septembril toimus Hispaanias Santiago de Compostelas IBBY (Rahvusvahelise Noorsookirjanduse Nõukogu) 32. kongress, kuhu oli kogunenud üle 600 lastekirjandusega seotud inimese kogu maailmast.

9. septembril leidis aset pidulik tseremoonia – IBBY 2010. aasta aunimekirja nominentide autasustamine. Eestist kutsuti lavale ja anti audiplom kätte lastekirjanik Leelo Tunglale ja tõlkija Leelo Märjamaale. Leelo Tungal pälvis selle au oma raamatuga „Seltsimees laps ja suured inimesed” (Tänapäev, 2008) ja Leelo Märjamaa Kate DiCamillo raamatu „Tiiger virgub” (Draakon & Kuu, 2008) tõlkega. On ka veel kolmas nominent – kunstnik Urmas Viik, kes kanti aunimekirja Tiia Soasepa lasteraamatu „Jõemehike” (Koolibri, 2009) illustratsioonide eest. Tema ja auhinnatud raamatute kirjastajate autasustamine Eesti pinnal seisab veel ees.

Mida kujutab endast IBBY aunimekiri?

IBBY poolt väljaantavast Hans Christian Anderseni auhinnast on kuulnud ilmselt paljud. Ka väikeseks Nobeli preemiaks kutsutud, oli see ainuke prestiižne rahvusvaheline lastekirjanduse auhind kuni aastani 2002, mil asutati Astrid Lindgreni mälestusauhind. IBBY aunimekiri (IBBY Honour List) sündis Anderseni auhinnaga samal, 1956. aastal, ja kandis kuni 1980. aastami nime Hans Christian Anderseni aunimekiri.

Aunimekiri on igal paarisaastal ilmuv trükis, kuhu kantakse IBBY liikmesmaade parimad lastekirjanikud, lasteraamatute illustraatorid ja lastekirjanduse tõlkijad. Valiku teeb kohalik IBBY sektsioon – Eestis MTÜ Rahvusvahelise Noorsookirjanduse Nõukogu Eesti osakond – viimase kolme aasta jooksul ilmunud lasteraamatutest, tõstes esile nominendi üht raamatut. Hinnatakse nii raamatu kvaliteeti kui ka tegija üldist panust lastekirjanduse arengusse.

Aunimekirja eesmärk on tunnustada eri maade lastekirjanduse loovisikuid, tutvustada kultuurilist mitmekesisust ja juhtida tähelepanu tõlkimisväärsetele teostele. Lisaks nominentide lühielulugudele ja raamatuannotatsioonidele, mis avaldatakse aunimekirja brošüüris, saadetakse IBBY peakorterisse Baselis seitse eksemplari igast auhinnatavast lasteraamatust.

9. septembril toimunud pidulikul tseremoonial, IBBY 2010. aasta aunimekirja nominentide autasustamisel, kutsuti lavale ja anti audiplom kätte lastekirjanik Leelo Tunglale, kes pälvis selle au oma raamatuga „Seltsimees laps ja suured inimesed” (Tänapäev, 2008). Foto: Leelo Märjamaa

Siinkohal tänu Eesti kirjastustele, kes on selleks otstarbeks lahkelt raamatuid annetanud. Sellist hulka raamatuid vajatakse, et eksponeerida neid IBBY kongressil, Bologna lasteraamatumessil ja rändnäitustel. Samuti säilitatakse neid Rahvusvahelises noorteraamatukogus Münchenis, Šveitsi laste- ja noortemeedia instituudis Zürichis, Bibianas Bratislavas, Jaapani IBBYs ja Northwesterni ülikooli raamatukogus Chicagos.

Eestlased IBBY aunimekirjas

Esimese eestlasena, siis veel Nõukogude Liidu esindajana kanti 1974. aastal aunimekirja lastekirjanik Eno Raud raamatu „Naksitrallid” 1. osa (1972) eest. IBBY aunimekirjas on ka kirjanikud Voldemar Miller, Ellen Niit, Aino Pervik, Jaan Rannap ja Andrus Kivirähk, illustraatorid Jaan Tammsaar, Edgar Valter, Juss Piho, Viive Noor ja Jüri Mildeberg, tõlkijad Vladimir Beekman, Elvi Lumet, Helle Michelson ja Piret Saluri.

17. novembril toimub Eesti Lastekirjanduse Keskuses IBBY Eesti osakonna sügisõhtu, kus austatakse IBBY aunimekirja tänavusi nominente ning antakse audiplomid üle Urmas Viigile ja kirjastajatele.

uudised

Kirjandusauhind Tiit Aleksejevile

6. oktoobril kuulutati Frankfurdi raamatumessil välja Euroopa Liidu kirjandusauhinna laureaadid, väljavalitute seas oli ka eesti kirjanik Tiit Aleksejev. Auhinna tõi Aleksejevile 2008. aasta lõpus kirjastuselt Varrak ilmunud romaan „Palveränd”, mis on neljal Esimese ristisõja (1096–1099) kroonikal põhinev ajalooline põnevusromaan. „Palveränn” teist osa on raamatulettidele oodata uue aasta alguses.

Algasid romaanivõistlused

Kirjastus Tänapäev kuulutas välja kaks romaanivõistlust. Uusi noorteromaane oodatakse 1. märtsiks 2011 ning täiskasvanute romaanivõistluse tähtaeg on 1. septembril 2011. Võistluste tingimused on kirjas koduleheküljel www.tnp.ee ning kirjastuse blogis raamatupalat.blogspot.com.

Järg menuraamatule „Söö, palveta, armasta”

Varrakult ilmus äsja kogu maailmas suurt populaarsust kogunud Elizabeth Gilberti raamatu „Söö, palveta, armasta” järg „Abielutõotus. Ühe armastuse lugu”. Antud edasi autorile omase vaimukuse, intelligentsi ja empaatiaga, tegeleb „Abielutõotus” abieluteema ülipõhjaliku lahtimõtestamisega, käsitledes selliseid küsimusi nagu partnerite ühtesobivus, hullutav kirg, truudus, lahutusoht ja kammitsevad kohustused.

Sada saarelehte, tuhat toomelehte?

Kirjastuselt Koolibri on ilmumas uues kujunduses kordustrükk 1968. aastal ilmunud populaarsest kogumikust, mis sisaldab eesti muistendeid, rahvalaule, mõistatusi ja vanasõnu. Kirjandusmuuseumi kogude põhjal on raamatu koostanud Erna Normann ja Selma Lätt, illustreerinud Regina Lukk-Toompere.

RAAMAT
Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2010
Eesti Kirjastuste Liit

Ilmunud

Must lammas
Georgette Heyer
292 lk, pehme köide
Abigail Wendover, 88-aastane „vanapiiga” on otsustanud takistada oma ilusat ja südikat vennatütart Fannyt kiindumast kena välimusega linnavurlesse ja häbiväärse mainega õnnekütti Stacy Calverleigh'sse. Miles Calverleigh, oma suguvõsa must lammas, on pikalt Indias elanud, skandaalse minevikuga ja üldsegi mitte kombeka käitumisega kõige ärritavam inimene, keda Abby on iial kohanud. Kas neist kahest võivad saada liitlased, et kaitsta Abby vennatütart äärmiselt ebasobiva abielu eest?

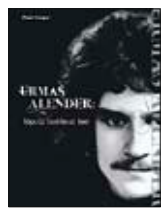

Urmas Alender
Lõputa lookleval teel
Paavo Kangur
280 lk
kõva köide
Urmas Alender oli veerand sajandit Eesti rokimaastiku keskne kuju ja seegi kõlab tema kohta öelduna tagasihoidlikult. Traagiline surm reisilaeval Estonia muutis ta üheks suurimaks legendiks kodumaises rokkmuusikas. Raamatu loomisel on kasutatud Urmase kirjutatud unikaalset Ruja päevikut, mis ilmus päevavalgele alles pärast tema surma.

Leivad, saiad, sepikud
Lia Virkus,
Pille Enden,
Ivika Türkson
148 lk, kõva köide
Uuest leivaraamatust leiate 50 maitsva leiva-, saia- ja sepiku retsepti, sh palju tervislikke seemnete ja täisterajahudega küpsetisi, mis on kergitatud juuretise, pärmi, küpsetuspulbri või -soodaga, ning maitsvaid määrdeid küpsetistele. Raamatu esimestel lehekülgedel on toodud piltidega illustreeritud samm-sammuline juuretiseleiva tegemise õpetus ning palmiksaia ja sepikukuklite valmistamise juhend.

Elu võti
Inga Raitar
276 lk
kõva köide
Üks iidne saladus. Kaks inimest. Kolm muistset käsikirja. Seikluspõnevikus „Elu võti” satuvad naine ja mees lahendama iidse käsikirja müsteeriumi, mis salapärasel viisil seob muistse Põhjala ja Muinas-Egiptuse salateadmisi. Kui mängu sekkub ohtlik salaorganisatsioon, saab selgeks, et iga tehtav valik võib mõjutada mitte ainult nende elu, vaid lausa maailma ajalugu. Algab pöörane kihutamine läbi erinevate riikide ja müstiliste paikade.

Eve Kivi
Ma olen elanud
Eve Kivi, Lea Arme
280 lk
kõva köide
Lehekülg lehekülje järel võime veenduda, et kinotöö, millele Eve Kivi juba õige noorena sattus, kujundas hämmastava saatuse, millele pole siinmail palju vastu panna. Ta on mänginud rohkem kui viiekümnes filmis. Ta on näinud paljusid selle ilma vägevaid, kirjeldamatut glamuuri, aga ka ehtsat sõda. Eve Kivi on erakordne naine. Ja see on raamat erakordsest elust.

Emade energiaraamat otsib tasakaalu

Esme Kassak

Soome ajakirja Meidän Perhe tegevtoimetaja Mervi Juusola kirjutatud „Et ema jaksaks. Emade energiaraamat” ei ole pealkirjale tuginevalt üksnes emadele mõeldud. Raamatu võiks vabalt ümber nimetada kogu pere energiaraamatuks, kuna käsitletud on kõikide osapooltega seotud probleemseid kohti ja olulisi teemasid. Ka juhul, kui saadakse kõigega ise hakkama, võib leida raamatust üht-teist kõrva taha panemiseks.

Palju pereprobleeme tekib emade väsimusest

Juusola raamat tugineb autori isiklikel tähelepanekutel nii tema tööst kui ka emarollist lähtuvalt. Raamatus pakutavad reeglid, kuidas treenida rahulikku ja kindlameelset emarolli ja kuidas argipäev rõõmsamaks ning väsimus energiaks muuta, on koostatud Soome elu põhjal. Ehkki eestlaste ja soomlaste taustas leidub ajalooliselt erinevusi, on üldjoontes paralleele lihtne tõmmata. Kui tänaste emade lapsevanemate ajal oli emade väsimusest rääkimine tabu, siis nüüd ei tehta sellest saladust. Seejuures enamik pereprobleeme tuleneb Juusola sõnul just väsimusest, sestap ei tohiks ära unustada seitsme tunni uneaja reeglit, mis loob hädavajaliku vundamendi.

Energiaraamat jaguneb neljaks osaks, rääkides inimestevahelistest suhetest, enesetundmise kunstist, keha jõuväljast ja tööst erinevaid aspekte puudutades, sekka tosin reeglit-soovitust, mille järgmine aitab hoida lapsevanema elu ja energia tasakaalus. Ikka nii, et kõik oleksid rõõmsad. Lõpusoovitus kõlabki ääretult optimistlikult: naudi elu ja hoia end ärksana! Tee selleni on aga pikk ja tihtipeale vaevaline.

Mervi Juusola jutustab nii pere argimuredest, lastest ja nendega hakkamasaamisest kui ka paarisuhte erinevatest etappidest. Ta annab ülevaate teoreetilisest poolest ning vahendab lisaks näiteid elust enesest. Ja mis peamine, Juusola ei räägi raamatus mitte ainult emade, vaid ka isade väsimusest ja tervisest.

Väsimus ja raev

Üks tundlik ja tähtis teema, mille Juusola ilma igasuguse valehäbita üles võtab, on emade väsimuse tulemusena tekkiv raev. Mis siis selle agressiivsusega peale hakata? Kuidas säästa ennast, lapsi ja meest? Ja säästa tuleb, sest vihane olek viib üsna kiirelt tervisehädadeni, rääkimata mõjust teistele pereliikmetele. Juusola analüüsib põhjalikult agressiivsuse põhjuseid ja suunab lahendama tegelikke probleeme, soovitades ühtlasi raevuenergiat ära kasutada otsusekindluseks ja täideviivaks jõuks konkreetsete sammude astumisel teel lahendusteni.

Viis, kuidas Juusola tõeliselt olulistest asjadest räägib, loob tunde, nagu oleks sattunud personaalnõustamisele. Seda eriti teemade puhul, mis puudutavad ja lähevad korda. Ta jätab tunde mõistvast kuulajast, ehkki on autorina hoopis rääkivaks pooleks. Vestluse tulemuseks on nii mõnigi lahendus, mida lihtne ellu rakendada. Teisi distantsilt jälgides tunduvad pea kõik olevat ideaalsed lapsevanemad, tegelikkuses on aga igaühel omi väikseid või ka suuremaid probleeme. Sestap ei maksa endale ülekohut teha küsimusega, kas olen halb lapsevanem. Kindlasti mitte, eriti kui probleemseid kohti endale teadvustada.

Soovitan kuulata oma väsimust

Liisa Pakosta
viie lapse ema

Emade väsimus on teema, mida väga ei söandata tunnistada – tore, et keegi on selle üles võtnud. Eneseabiraamatutel kipub olema see viga, et nad näitavad asju või meeleseisundeid absoluutsetena, sildid peal nagu moosipurkidel riiulis. Raamatut lugema asuv ema peaks olema piisavalt enesekindel, et osata eristada, millised on tema probleemid, millised tema mehe või laste omad ning millistest nõuannetest tasub õppust võtta, millised on aga sobivad ilmselt kellelegi teisele. Muidu võibki teoses esitatud hädaloendist innustununa veel suuremasse masendusse sattuda.

Liisa-Ly Pakosta koos paarinädalase pisitütrega. Liis Treimann / Postimees

Väsimuse vastu aitab tegelikult ainult üks rohi – magamine. Väljamaganud lapsevanem jaksab mõelda, kuidas oma elu paremini planeerida: näiteks vaadata üle koduste tööde tegemine, ehk annab midagi teha lihtsamalt, organiseeritumalt, kiiremini, usaldada mõni töö masinatele või teistele pereliikmetele.

Masenduse ligihiilimise vastu aitab mõtlemise muutmine, sest teisi inimesi muuta ei saa. Igast väljapääsmatust olukorrast on alati vähemalt kaks väljapääsu. Usaldage rohkem oma intuitsiooni kui külakoerte klähvimist või (niikuinii vastukäivate nõuannetega) artikleid või kasvatusraamatuid. Ideaalseid lahendusi pakuvad sageli inimesed, kes teie tegelikust elust midagi ei tea, ent neid esitatakse ainuvõimalikena. Tunnistage endale täiesti rahulikult, et jadas laps+kodu+naiseks olemine+töö+enesearendus ei pruugi olla ideaalseid lahendusi. Kõike seda ühitades jäävad ideaallahenduste asemel võimalikeks enamasti vaid paremuselt teised lahendused – ja tegelikult on ka need väga head.

Kui tunnete ennast väsinuna, püüdke kindlasti esmalt oma keha ja hinge tähelepanelikult kuulata ja kindlaks teha põhjused, mis teid kõige enam masendavad või millised sündmused teid energiast tühjaks imevad. Ratsionaalne oleks nende olukordadega midagi ette võtta. Kandke hoolt oma (mitte ainult laste) tervise eest. Nõustun täielikult raamatu autori väitega, et kurnatud ja õnnetu vanema asemel tahavad ka lapsed õnnelikku ja rahulolevat, seega paratamatult ka vähem tublit ema.

Et ema jaksaks. Emade energiaraamat
Mervi Juusola
tõlkinud
Lea Jürgenstein
207 lk, kõva köide

Kas maakera kukub koos lastega?

Anu Jõesaar
toimetaja

Teaduskirjanik ja -ajakirjanik Tiit Kändler on uskumatult viljakas. Kahel viimasel aastal on tema sulest lettidele jõudnud koguni neli populaarteaduslikku raamatut, üks huvitavam kui teine. Ja Eesti Päevalehe teaduseteemalised tagaküljed on osale lugejatest kindlasti üks põhjus, miks masust hoolimata lehte edasi tellida. Tore on see, et Kändleri uutest teadusraamatutest kaks on kirjutatud lastele.

Tänavuse kooliaasta alguseks ilmunud „Kukkuva Maa lapsed” on mõneti täiuslikumgi kui aasta varem trükivalgust näinud „Päikeselt näeb kaugemale”. Kui esimese raamatu jutud olid osaliselt varem ilmunud, siis teine raamat on süsteemselt raamatuks kavandatud ja kirjutatud. Igasugu vigurjuttude kaudu küll pannkookidest, koorimata kartulitest ja kanamunadest avaneb mitmekülgne ülevaade sellest, mida tänapäeva teadus oskab öelda elu kohta planeedil Maa. Ja veel selline ülevaade, mis paneb ise edasi mõtlema.

Juba raamatu pealkirigi annab põneva viite: kui Maa tõesti kukub, miks ta siis alla ei kuku? Või kukub ta hoopis üles? Või kukub Maa kogu aeg Päikesest mööda? Ja kuidas see siis on, et meie, lapsed, kukume pidevalt koos Maaga tohutul kiirusel, nagu me oleksime imetillukesed bakterid suurel jalgpallil, mille väravavaht kõigest jõust üle staadioni lendu lõi. Seda on põnev ette kujutada. Aga teadus ongi ju huvitav. Teaduses pole nagu koolitunnis, et vastus saab olla kas õige või vale. Päris teadlastega on hoopis nii, et nende teadmised muutuvad pidevalt. Peaaegu alati leidub asjadele kuskil veel üks vaatenurk, mis võib esialgu rumalana tundunud küsimuse pöörata uueks suureks teadmiseks.

Kändleri käsikirju lugedes ja toimetades olen tihti unistanud, et Eestis leiduks rohkem Kändlereid. Me räägime murelikult oma rahvusest inseneride põuast ja kurdame, et lapsed ei armasta loodusteadusi. Matemaatika riigieksami kohustuslikuks muutmine võib muidugi olla üks lahendus, kuidas sundida rohkem matemaatikat õppima. Aga selle kõrval võiks olla rohkem ka lõbusaid raamatuid igas vanuses lastele, mis jutustavad matemaatikast huvitavalt. Paljud lapsevanemad mäletavad mõnda niisugust oma nõuka-aja lapsepõlvest.

Tiit Kändleri raamatud on rahvuslike laste teadusraamatute lünka täitma hakanud. Lastevanemail lasub omakorda vastutus need ja teised nendesarnased raamatud poest üles leida ning omakorda lapsele kutsuvaks muuta. Sest sellised raamatud erinevad arvutist märksa rohkem kui rohkelt illustreeritud lasteentsüklopeediad. Ega arvutist korraks pilgu lahti kiskunud lapsel olegi nii kerge lugeda tekste, mis ei teata esimeses lauses õiget vastust, vaid nõuavad aega ja kaasamõtlemist. Kõik tahab harjutamist.

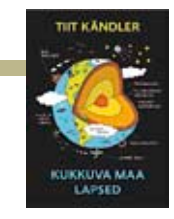

Kukkuva Maa lapsed
Tiit Kändler
112 lk, kõva köide

Läänerinde valus lugu

Aksel Rühi

Antony Beevor on eesti ajaloohuvilistele tuntud peamiselt kahe varasema raamatu, „Stalingradi" ja „Berliin 1945" poolest. Suuresti tänu nende menule sai Beevorist üks kaasaja populaarsemaid ajalooraamatute autoreid. Teise maailmasõja sündmustest on ilmunud lõputu rida raamatuid ning tekib küsimus, miks paistavad silma Beevori käsitlused? Enamasti tõstetakse tema puhul esile suurepärast oskust luua üldpilti, välja tuua huvitavaid väikeseid lugusid suure draama keskel ning kõigest sellest kirjutada ladusas stiilis.

Ameerika meedikud hoolitsevad Omaha rannas haavatud sõduri eest. Foto: Getty Images

Tegevuspaik – läänerinne

Beevori seni uusim bestseller „D-Päev: Normandia lahing" viib tegevuspaiga läänerindele, mis on meie lugeja jaoks natuke võõram paik. Kuid oleks vale arvata, et elu läänerindel oli võrreldes idarindega lihtne jalutuskäik. Pärast Normandia dessanti olid liitlasvägede kaotused umbes 2000 meest diviisi kohta kuus, kuigi sel ajal olid idarindel nõukogude vägede arvestuslikud kaotused u 1500 ja saksa vägedel 2300 meest. Ning ka läänerindel ei olnud sõjategevus sugugi ainult armeede võitlus. Risttule alla jäänud kohalikke hukkus dessandi alguses üksnes esimese ööpäevaga üle 3000.

Isegi Stalin tundis D-Päeva ehk Normandia dessandi alguse ees aukartust. „Kogu sõjaajaloo jooksul," kirjutas ta Churchillile, „ei ole sellist ettevõtmist varem olnud." Selles suurejoonelises üle La Manche'i toimunud invasioonis osaleja – olgu ta siis sõdur, madrus või lendur – ei unusta seda vaatepilti mitte iialgi. Samuti ei unusta seda iial viimasel hetkel Normandia rannikul alarmeeritud saksa kaitsjad. See oli kindlasti suurim invasioonilaevastik, mida kunagi nähtud on.

Dramaatilised kirjeldused dessandist

Kuid hoolimata pikast ettevalmistusest ei sujunud kõik sugugi ladusalt. Näiteks kirjeldab Beevor, kuidas dessandi eel heitsid USA lennukid 13 000 tonni pomme sakslaste kaitseliinidele, kuid soovist kogemata mitte oma vägesid tabada, lendasid nad mitte piki rannajoont, vaid risti seda, ning seetõttu läks enamik pomme mööda. Esimese laine ellujäänud vaatasid iiveldusega järgmise laine saabumist kiviselt kaldalt rannavalli varjust.

„Mõned mehed nutsid, teised vandusid," meenutas üks 116. jalaväerügemendi nooruke ohvitser. „Ma tundsin end pigem operatsiooni pealtvaataja kui selles osalejana." Ta suu kuivas hirmust, ometi tundis ta kanget vajadust suitsetada. Kui rambid alla lasti ja kuulipildujad tule avasid, kirjutas üks Wisconsinist pärit seersant: „… pudenesid mehed justkui maisitõlvikud konveierilindilt". 13 haubitsaid vedavast amfiibautost uppus 11. Kalli hinnaga õnnestus esimese päevaga kaldale saada 18 772 ameerika sõdurit. Beevor rõhutab lõpliku edu saavutamisel tankide ja hävitajate pideva tule tähtsust – laevade kahurid olid tulistamisest nii kuumad, et neid tuli jahutamiseks pidevalt voolikutest kasta.

Hinnangud tuntud väejuhtidele

Beevor ei halasta oma hinnangutes ka kõige mainekamatele väejuhtidele. Nii ütleb ta näiteks, et „Hoolimata oma märkimisväärsetest võimetest ülimalt professionaalse sõjamehe ja sõdurite esmaklassilise väljaõpetajana, oli kindral Montgomery hämmastavalt upsakas, mis päris kindlasti tulenes mingisugusest alaväärsuskompleksist" või et „Ainult de Gaulle oleks võinud kirjutada Prantsuse armee ajaloo, isegi vihjamata Waterloo lahingule." Ööl enne dessanti nimetanud de Gaulle Churchilli gängsteriks ja Churchill de Gaulle'i reeturiks. Mõnevõrra paremas valguses tõuseb esile Eisenhower, kes tõmbas päevas neli pakki Cameli sigarette ning vaatas, pisar silmanurgas, kuidas langevarjurite lennukid Inglismaal õhku tõusid ning suuna Prantsusmaale võtsid.

Saksa väejuhatuse tegevus saab Beevorilt üsna hävitava hinnangu, sest Hitler uskus pimesi Atlandi kindlustuste püsimisse ning sakslaste käsuliini oli sisse kirjutatud selline absurdsus, mille tõttu dessandi päeval keskset juhtimist lihtsalt ei olnud ning vastutus jagunes Rundstedti ja Rommeli vahel, kes omavahel kuidagi kokkuleppele ei jõudnud. Just sakslased olid omal ajal sõjandusse toonud tugeva kindralstaabi rolli, kuid nüüd see neil sisuliselt puudus.

Detailide ja faktidega pikitud

Raamat ei keskendu muidugi ainult dessandile endale, see võtab enda alla umbes poole kogu mahust. Juttu on ka atentaadi plaanimisest Hitlerile, Falaise'i kotist ning muudest sündmustest kuni Pariisi vabastamiseni. Beevor hoiab kirjutades pinget üleval, kuigi möönab, et suur osa saksa vägedest Prantsusmaal olid siiski võrdlemisi kehva väljaõppega. Vahele pikib ta mitmesuguseid detaile ja fakte, nagu näiteks loo rannakaitses tegutsenud nn kõrva- ja kõhupataljonidest, mis koosnesid sõduritest, kes olid saanud kas kõhuhaava või kaotanud kõrvakuulmise – tõeliselt sürreaalne olukord, kui asi puutus käskude andmisse lahingus. Paljudele võib üllatav olla ka fakt, et tervelt viiendiku Prantsusmaal olevatest Saksa vägedest moodustasid üle tulnud poolakad ja venelased, kes omakorda sageli tapsid oma sakslastest ülemused ja andsid end liitlastele vangi.

Kasutades varem kahe silma vahele jäänud ja uusi materjale 5–6 riigi enam kui 30 arhiivist on „D-Päev" Normandia lahingu siiamaani kõige eredam ja paremini uuritud ülevaade.

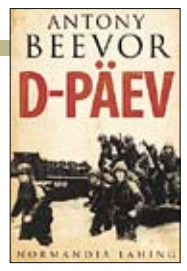

D-Päev: Normandia lahing
Antony Beevor
tõlkinud Maia Boltovsky
520 lk, kõva köide

Kultuurse eestlase kultuurne kirjavara

Priit Põhjala

Rein Veidemann on mees, kelle kirjutisi on lugenud küllap iga kultuurne eestlane. Ise ennast tagasihoidlikult „kirjameheks" nimetada sooviv Veidemann on eesti kultuuri ja kirjanduse väsimatu uurija ja õppejõud, poliitik, kultuuriajakirjanik ja kirjanik, „mitmekülgselt võimekas, põhjatu energia ja paisuva temaatikaga maailmaparandaja, kelle näppude kiirus ei jää alla vilkalt seoseid, tähendusi ja tekste loovale ajutööle", nagu kirjutab Veidemanni õpetaja ja kolleeg Maie Kalda.

„Eksistentsiaalne Eesti" sisaldab Veidemanni kõige värskemaid, aastaist 2005–2010 pärinevaid käsitlusi autorile tähtsaimatel teemadel. Neist üldisemad on eesti kirjandus (ajalugu) eesti kultuuri allosa ja mudelina, eesti kultuuri ajalugu, piirid ja struktuur, konkreetsemad aga eesti kirjanduskultuuri mõned aspektid, Noor-Eesti, Kristjan Jaak Petersoni, Anton Hansen Tammsaare, Oskar Lutsu jt mõju eesti kirjanduskultuurile. Mitmed selle kogumiku artiklid, näiteks „Lühike sissejuhatus eesti kirjanduse mõistmisse", ilmuvad eesti keeles või siis üleüldse esimest korda.

Valdavas osas käsitlustest lähtub Veidemann Tartu-Moskva kultuurisemiootika koolkonna (kitsamalt Juri Lotmani) mõistevarast, jätkates tänu- ja tähelepanuväärset tööd eesti (kirjandus) kultuuri mõtestamisel semiootiliste vahenditega. Ometi ei tohiks kogumiku lugejaskond piirduda eriteadlaste ahta ringiga; tänu üldhuvitavatele ja -olulistele teemadele on see sobiv lugemisvara nii eesti keele ja kirjanduse õpetajatele, üliõpilastele kui ka lihtsalt eesti kultuuri ja kirjanduse huvilistele ja sõpradele.

Kogumiku sügavam eesmärk, nagu ütleb Veidemann teose saatesõnas, on katse mõista üht imet – imet, mis avaneb küsimuses, kuidas arvult ja keeleliselt levialalt vägagi piiratud ja heitliku saatusega rahvakild, see tähendab eestlased, on suutnud luua keskkonna, mis on toetanud tema eksistentsi ja võimaldanud end loovalt teostada.

Eksistentsiaalne Eesti
Käsitlusi eesti kirjandusest ja kultuurist 2005–2010
Rein Veidemann
248 lk, kõva köide

ilmunud

Uus Hiina astroloogia
Suzanne White
tõlkinud Maile Peterson
520 lk, kõva köide
Meelelahutuslik, samas tõsiseltvõetav teejuht kirjeldab iga loomamärgi individuaalseid omadusi, erilisi võimeid ning iseäralikke terviseprobleeme. Üldiseloomustuse kõrval on tagasi- ja edasivaated aastatesse 2009–2019, samuti põhjalik analüüs märkide omavahelisest sobivusest, pakkudes jahmatamapanevalt täpseid analüüse nende iseloomust. Lisaks on see lennukas, tore ja vaimukas raamat pilgeni täis mõistlikke nõuandeid.

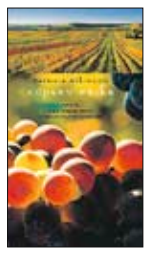

Küpsev päike. Naine, kes rajas oma viinamarjaistanduse
Patricia Atkinson
tõlkinud Pille Kruus
296 lk, kõva köide
Patricia ja tema abikaasa müüsid maha oma elamise Inglismaal, et täita unistus elust maalilises Prantsuse külakeses. Siis aga avastati Jamesil raske haigus ja majandusraskustes Patricia mõistis, et majakese juurde kuulunud paar hektarit viinapuid on tema ainsad toitjad. Kurnavat tööd, ebaõnnestunud saake ja pidevat võitlust aastaaegadega leevendasid külaelanike siiras sõbralikkus ja kasvav armastus Prantsusmaa vastu.

Liblikasonaat
Ketlin Priilinn
232 lk, kõva köide
„Liblikasonaat" jutustab noorest kolme lapse emast, kellel avastatakse ootamatult vähk. Samal ajal kaotab tema mees töö. Need kaks tragöödiat keeravad niigi kriisis pereelu täielikult pea peale. Kas lootusetuna näivast olukorrast on veel pääsu?

Ketlin Priilinn on kirjutanud raamatuid nii lastele, noortele kui ka täiskasvanutele. „Liblikasonaat" on kirjastuse Tänapäev 2010. aasta romaanivõistlusel äramärgitud töö.

Kui suhe lõpeb
Bruce Fisher, Robert Alberti
tõlkinud Eve Rütel
336 lk, pehme köide
Kavatsed lahutada või oled juba lahutatud? Kas lõppenud on keeruline suhe? See raamat pakub hingepidet. Kui südamevalu pärast lahutust ei vaibu, vajad seda toetavat, sammhaaval edenevat taastumist, et oma elu taas kildudest kokku panna. „Kui suhe lõpeb" on maailma müüduim lahutusteemaline raamat, mis pakub õlga, mille najal nutta ja julgustust, et sind sellest segadusseajavast ja valulikust teekonnast läbi aidata.

Tapamaja, korpus viis
Kurt Vonnegut
tõlkinud Valda Raud
176 lk, kõva köide
"Tapamaja, korpus viis" on üks maailma mõjuvamaid sõjavastaseid raamatuid. Kurikuulsa Dresdeni pommitamise taustal peegeldab peategelase Billy Pilgrimi müütiline ajarännak mõranenud elusid ning püüdlusi mõtestada seda, mida me ihkame, kuid sisimas ka kardame mõista.

Ilmunud

Pühad ja argised ajad rahvakalendris

Mall Hiiemäe
344 lk, kõva köide

Milline on looduse roll meie elurütmide määramisel? Mida on rahvakalendrile andnud muinasaeg, mida kirikukalender? Kuidas on eesti rahvakalendrit mõjustanud kultuurikontaktid teiste rahvastega? Sellesse mahukasse raamatusse on koondatud suur valik kirjutisi eesti rahvakalendri teemal: tutvustatakse rahvapärast ajaarvamist, antakse ülevaade eesti rahvakalendri pühadest ning tuuakse esile piirkondlikke ning kombestikulisi erijooni. Kasutatud näitetekstid pärinevad Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudest.

Abielutõotus. Ühe armastuse lugu

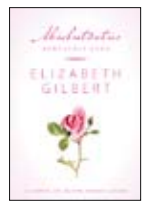

Elizabeth Gilbert
tõlkinud Anne Kahk
280 lk, kõva köide

Elizabeth Gilberti menuraamatu „Söö, palveta, armasta" lõpus armus autor Felipesse, kes on sünnilt brasiillane. USA-sse kolimise järel vandus armastajapaar teineteisele igavest truudust ja sellele lisaks vahetas pühaliku tõotuse mitte iialgi abiellu astuda. Kuni ühel päeval astus mängu saatus USA valitsuse näol, mis seadis nad valiku ette: te kas abiellute või Felipe jalg ei astu enam kunagi USA pinnale. Antud edasi autorile omase vaimukuse, intelligentsi ja empaatiaga, valgustab „Abielutõotus" läbi ka abielu-teema kõige hämaramad nurgatagused, käsitledes selliseid küsimusi nagu partnerite ühtesobivus, hullutav kirg, truudus, lahutusoht ja kammitsevad kohustused. Gilberti meenutustest saab lõpuks selgepilguline armastuse ülistus, mis ei vaiki maha ka neid vastuolusid ja soovimatuid tagajärgi, mis tabavad puhast tunnet, kui see surutakse tegelikkuse raamidesse.

Väike loodusvaatleja

Terry Jennings
tõlkinud Triinu Tõrv
128 lk, pehme köide

Kui hästi sa loodust tunned? Kas tead, millise väikese imetaja karv muutub talvel valgeks? Kas tead, milline putukas on võimeline tiibu lehvitama kaksada korda sekundis? Selle raamatu abil saab noor loodusesõber õppida märkama loomade jälgi, ära tundma nende välimust ja leidma nende salajasi peidukohti. Raamat on täis huvitavaid fakte ja fotosid elusloodusest kohta ning põnevaid meisterdamisjuhendeid. Raamat on lukuga kileümbrises, mistõttu on seda hea loodusesse kaasa võtta.

Mustkunsti saladused

tõlkinud Mari Vihuri
62 lk, pehme köide

Hädavajalik mustkunstikomplekt kõigile tulevastele mustkunstnikele! Kaarditrikid, münditrikid, võltspöidlatrikid, topsitrikid – elukutselise mustkunstniku näpunäited aitavad kõiki neid oskusi omandada ja lihvida. Lisaks raamatule on harjutamiseks kaasas ka võltspöial, mängukaardid, rätik, vajalikud topsid ja kuulid. Kõik see on pakitud vahvasse mustkunstniku kohvrikesse.

Carlos Ruiz Zafon. Foto: © Douglas Kirkland/Corbis

Inglite mäng ja suured lootused

Kai Aareleid
tõlkija

Carlos Ruiz Zafóni nukker ja sünge Barcelona, mis on koduks Unustatud Raamatute Surnuaiale ja võib-olla viimasele vanaaegsele raamatupoele, on huvitavalt loodud maailm, millega on alati meeldiv uuesti kohtuda – lugejal ja ka tõlkijal.

Kaks tulemist

Kui hispaanlase Carlos Ruiz Zafóni läbimurderomaan „Tuule vari" (2001, e. k 2008) saabus omal ajal kirjandusmaastikule üsna vaikselt ja tegi oma vallutustööd suust suhu soovituste kaudu, siis Zafóni järgmise raamatu „Ingli mäng" ilmumine oli hillitsetusest kaugel. Hispaanias tuli see välja 2008. aasta aprillis ulatuslike reklaamide saatel ja enneolematult suure trükiarvuga. Ametlik esitlus Barcelonas oli ajastatud jüripäeval toimuvatele raamatu ja roosi päeva pidustustele ja tõi tänavatele pikimad autogrammisoovijate järjekorrad, mida raamatupeo pika ajaloo jooksul on nähtud.

Mitu ust samasse labürinti

„Ingli mäng" jutustab loo noorest kirjanikust David Martínist, kes elab üksi tühjas torniga majas Barcelona vanalinnas ja saab oma karjääri mõõnahetkel mõistatuslikult Pariisi kirjastajalt pakkumise, millest ei saa keelduda. Samas asub peategelase elu varjutama maja tume minevik, mis paistab ta enese saatusega lahutamatult ühte sulavat.

„Ingli mängus" jätkab autor liikumist „Tuule varjust" tuttaval maastikul. Pahaendelises ja nukravõitu Barcelonas, mis suudab äratada ellu igatsuse kadunud aegade järele ning mida on juba hakatud nimetama „Zafóni gootilikuks Barcelonaks". Kui „Tuule vari" viis lugeja Hispaania kodusõja järgsesse rõõmutusse aega, siis suurem osa „Ingli mängu" tegevustikust leiab aset rahututel 1920-ndatel, mis polnud just vähem sünge ajajärk. Ehkki tegemist on kahe teineteisest sõltumatu romaaniga, jooksevad mõned tegelased läbi mõlemast raamatust ja nii ühes kui ka teises on kesksel kohal Zafóni loodud sümbolimõõtu paigad Unustatud Raamatute Surnuaed ning Sempere ja Poegade raamatupood. Zafón pole küll kuigi varmas oma kirjutamisplaanidele ja käsil olevatele töödele valgust heitma, kuid on siiski teada andnud, et „Tuule vari" ja „Ingli mäng" peaksid kuuluma neljast iseseisvast romaanist koosnevasse tsüklisse, n-ö „Unustatud Raamatute Surnuaia" sarja.

Zafóni linnad ja raamatud

Linnad pakuvad Zafónile erilist huvi. Ta on öelnud, et näeb neid elusolenditena ja teda paeluvad nende ajalugu, arhitektuur ja saladused. Zafón kasvas üles rabava arhitektuuriga Barcelonas, kus kunagise hiilguse minetanud maju ehtisid lohed ja nõiduslikud veesülitid. Tema lapsepõlvekodu asus vaid kvartali kaugusel Gaudí kuulsast Sagrada Familiast. Too unenäoline katedraal oli Zafóni enese väitel esimene ja viimane asi, mida ta kodust väljudes või koju jõudes nägi. Kui vastab tõele, et inimene saab selleks, kes ta on tänu oma lapsepõlvemaastikule, siis Zafóni lugude juured peituvad ilmselt seal.

Lisaks peaaegu elusale linnale jookseb „Ingli mängust" algusest peale punase niidina läbi kirjutamise, väljamõeldud maailmadega mängimise teema: kirjutamine on unistus, kirjutamine on saatus, kirjutamine seab kirjutaja silmitsi tema enda deemonitega, kirjutamine hukutab või päästab. Sama kehtib ka raamatute kohta. Raamatud hukutavad või päästavad selles loos lausa sõna otseses mõttes, nad on üks saatuslik mäng ja ka neil on oma saatus. Ning lõpuks – või siis alguseks – „Ingli mängu" liikumapanev jõud on üks kindel ja kahtlemata mitte juhuslik raamat – Dickensi „Suured lootused".

Ingli süda

„Tuule varju" mõjuvus peitus eeskätt täiuslikult jutustatud loos, kus kõik jutuvestmise osised näisid olevat pea laitmatus tasakaalus. „Ingli mäng" end nii kergesti kätte ei anna. Loo käänakud on ka siin tembitud piisava annuse põnevusega, autori filmilik kirjutamisstiil suudab luua tuttavalt õõnsa õhustiku, dialoogides on vürtsi ja vaimukust – ent algusest peale on kõigele laotunud teatav hämaruse, võiks isegi öelda unenäolisuse ja väändunud tegelikkuse loor. Zafón on loetlenud oma lemmikuid õuduspõnevike vallast ja nimetanud kõigi aegade parimaks William Hjortsbergi romaani „Falling Angel". Kes nimetatud teost lugema on sattunud, või kel on olnud juhust näha selle põhjal vändatud filmi „Ingli süda", see ilmselt teab, missuguse õhustikuga on tegu.

Ingli mäng

Raamatu pealkirja tõlgendamisvõimalused on teadagi piiritud, õigupoolest on ingleid mitu, kuid „Ingli mängu" tõeline hea ingel on nooruke Isabella, kelle soovil (nagu meile järjekordsest zafonilikust *coda*'st selgub) kogu seda lugu üldse jutustatakse. Tema kehastab sel tormilisel ajal järjepidevust, truudust ja lootust ning kannab edasi nii vana raamatupoe traditsiooni kui ka Unustatud Raamatute Surnuaia pärimust, mis mõlemad on Zafóni Barcelona läbivad sümbolid.

Lugeja loodab alati, et järjekordne raamat jõuaks temani pigem varem. Mina tõlkijana loodan, et romaaniseeria järgmine raamat jõuab meie ette ennekõike õigel ajal – nii, et sel oleks aega „Tuule varju" ja nüüd siis „Ingli mängu" vääriliselt küpseda.

Ingli mäng

Carlos Ruiz Zafón
tõlkinud Kai Aareleid
535 lk
kõva köide

ilmunud

Julia, alasti

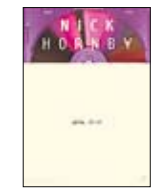

Nick Hornby
tõlkinud Triin Tael
sari „Moodne aeg"
287 lk, kõva köide

Nick Hornby uus raamat räägib taas kord muusikast ja sassiläinud suhetest. Annie ja Duncan klapivad kenasti kokku, kuigi Duncani kirg endise geniaalse laululooja Tucker Crowe' vastu pole noorpaarile eales aega jätnud millekski sügavamaks – abieluks, lasteks, vestlusteks millestki muust kui Tucker Crowe'st. Siis aga annab Tuckeri plaadifirma välja tema kuulsaima plaadi demoversiooni, mis on esimene signaal laulja olemasolust üle mitme aastakümne. Annie ei suuda kuidagi mõista, mis selles plaadis head on, naise arvustusele Tuckerile pühendatud veebiküljel reageerib aga tema üllatuseks erakust laulja ise...

Maalingutega mees

Peter V. Brett
tõlkinud Lauri Saaber
F-sari
520 lk, kõva köide

„Maalingutega mees" on esimene osa uuest fantaasiasarjast „Deemonite triloogia". Selle tegevus toimub maailmas, kus inimesed peavad öö saabudes varju otsima majadest, mida kaitsevad loitsumärgid, sest pimeduses tulevad välja maa-alused, deemonid, kes rebivad tükkideks kõik, kes neile ette satuvad. „Maalingutega mees" valiti möödunud aastal Amazon.com'i parimate fantaasiateoste hulka, see on tõlgitud paljudesse keeltesse ning seda peetakse üheks viimaste aastate huvitavamaks fantaasiakirjanduse raamatusarjaks.

Varjus hiilija

Siala kroonikate esimene raamat
Aleksei Pehhov
tõlkinud Veronika Einberg
F-sari, 376 lk, kõva köide

Eepiline fantaasiateos kogu oma tereduses, vürtsitatud mõnusa huumoriga. Siala on isevärki maailm, mida asustavad lisaks inimestele J. R. R. Tolkieni lugudest tuttavad haldjad, nende kauged sugulased orkid, härjapõlvlased, deemonid ja zombid. Pärast sajandeid kestnud rahuaega on Valiostri kuningriigis taas ärevad ajad. Esimest korda ajaloos on kõik Tühimaa kurjad jõud koondumas ühise musta lipu alla. Kevadeks või isegi varem jõuab mässuline maag Nimetamatu oma sõjaväega vahva linna Avendumi müüride juurde...

Nähtamatud akadeemikud

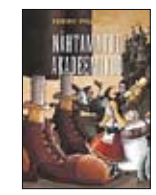

Terry Pratchett
tõlkinud Allan Eichenbaum
408 lk, kõva köide

Nähtamatu Ülikooli sisesoppidesse on ilmunud uus küünlaniristaja, härra Nap, kes paistab olevat oma tagasihoidlikust töökohast hoolimata ülimalt haritud ja räägib tõelise saksa kombel. Saatuse tahtel viib elu ta kokku Trevor Ustavaga, kelle isa oli saanud kuulsaks oma osavusega uues mängus, milles lüüakse palli jalaga. Terry Pratchetti seni viimasesse Kettamaailma romaani mahuvad kõigi lugejate rõõmuks tõusev täht Ankh-Morporki moelavadel, kõike-võitev armastus, jalgpallihuligaanide hirmuteod, muidugi jalaga palli löömine ja veel palju muudki.

Üks suur tont ei käi enam mööda Euroopat

Tõnu Tannberg
ajaloolane

1848. aastal esmakordselt ilmunud Kommunistliku Partei manifestis kuulutasid Karl Marx ja Friedrich Engels: „Üks tont käib ringi mööda Euroopat – kommunismitont". Tõepoolest, see tont ringles vahelduva eduga mitte ainult Euroopas, vaid terves maailmas pikka aega ringi, külvates enamasti häda ja viletsust lubatud heaolu asemel. 20. sajandil oli selle ideoloogia mõjuväljas pea kolmandik maailmast. Läinud sajandi viimastel kümnenditel aga tondi jõud rauges kui kommunistlikud režiimid Ida-Euroopas kokku varisesid ja NSV Liit 1991. aastal lagunes.

Tänaseks on nendest murrangusündmustest, mis vähemalt osaliselt tõmbasid joone alla pikaajalisele kommunistlikule eksperimendile, möödas juba paarkümmend aastat ning sobilik on oodata tagasivaadet ja vastuseid küsimustele: miks see kõik võimalikuks sai ja mida endaga kaasa tõi?

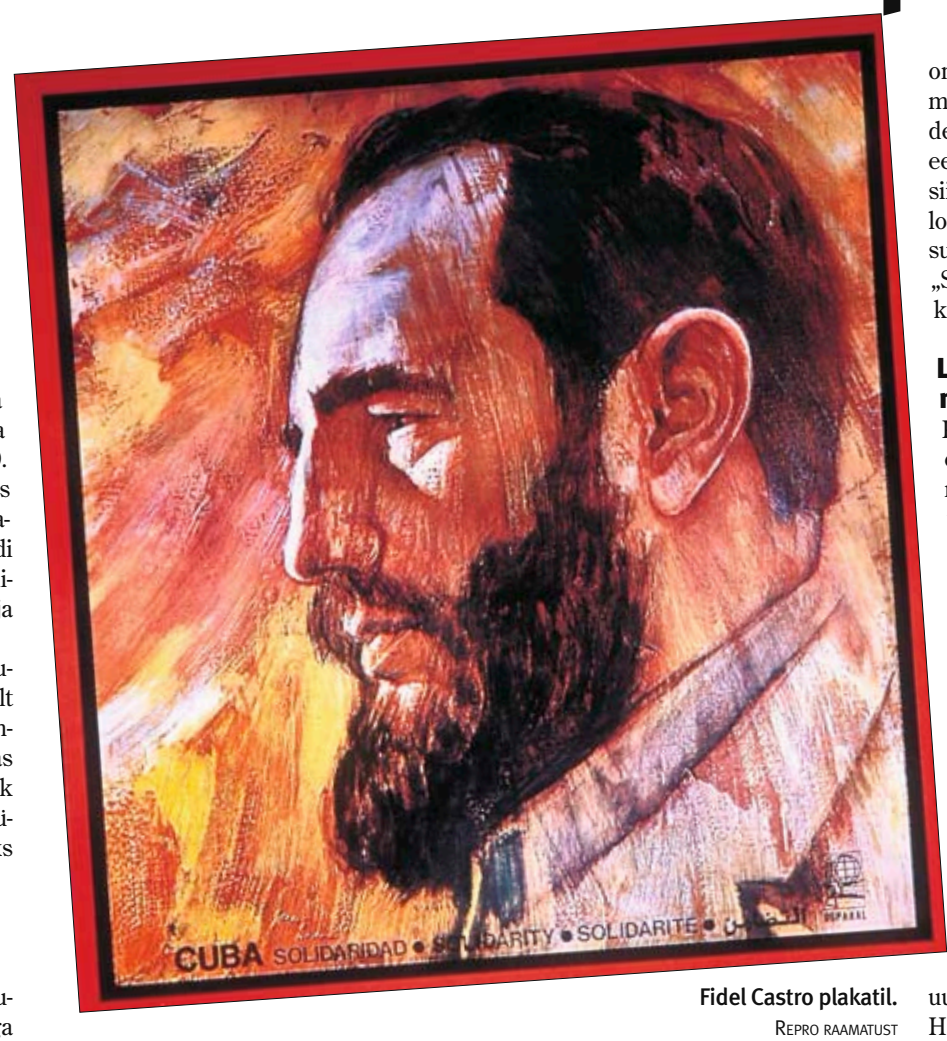

Fidel Castro plakatil.
Repro raamatust

Pädev ja põhjaliku uurijakogemusega autor

Kommunistliku ideoloogia ja selle ellurakendamise kokkuvõtliku analüüsiga ei ole seni siiski eriti tegeletud. Järele mõeldes ei ole selles midagi imelikku, sest võtta kokku kommunismi senine ajalugu tema eripalgelistes vormides ja variatsioonides ning geograafilises mõõtmes – see on üsna kaelamurdev ülesanne, julgustükk, mida riskivad ette võtta vähesed. Nii tulebki tunnustada briti ajaloolase Robert Service'i julgust maailma kommunismi ajaloo kaasaegsel tasemel lahtimõtestamisel oma 2007. aastal ilmunud raamatus „Seltsimehed. Maailma kommunismi ajalugu", mis on kirjastuse Varrak vahendusel peagi kättesaadav ka eesti keeles.

Service on kindlasti sobiv autor taolise nõudliku ülevaateteose kirjutamiseks. Tal on varasem põhjalik uurijakogemus ning hea Venemaa ajaloo tundmine, milleta ei ole võimalik maailma kommunismi ajalugu tervikuna mõista. Service on Oxfordi Ülikoolis Venemaa ajaloo professor ja juhatab Venemaa ja Euraasia uuringute keskust St. Antony Kolledžis. Ühtlasi on ta ka Briti Teaduste Akadeemia liige.

Service, kes alustas 1970. aastatel ajaloolasena bolševike partei ja Vene revolutsiooni uurijana, on hiljem kirjutanud põhjalikud biograafiad Leninist (1986–95, 2000), Stalinist (2004) ja Trotskist (2009). Tema sulest pärineb samuti üsna populaarne Venemaa 20. sajandi ajaloo ülevaade (1997) ja kokkuvõte postkommunistlikust Venemaast (1998, 2003). Service'i kui ajaloolase pagasis on pädevad, arhiiviainesele tuginevad kitsamate teemade käsitlused kui ka head üldistamisoskust näitavad ülevaateteosed.

Terviklik ülevaade

Service'i raamatut maailma kommunismi ajaloost võib kokkuvõttes hinnata õnnestunuks. Ta alustab oma loo jutustamist algusest, st Marxist ja Engelsist (õigupoolest juba varasemast ajast) ning jõuab välja 20. sajandi lõpuni, otsapidi ka hilisemasse aega. Käsitluse alus on kronoloogiline printsiip, mille abil tuuakse lugejani kommunismi ajaloo eri perioodid (kokku kuus), nimetades need tabavate pealkirjadega, mis konkreetse ajajärgu sisu kenasti kokku võtavad.

Lugeja leiab raamatust ülevaateid sündmustest ja ideedest, mis aitasid kaasa kommunismi levikule, institutsioonide tegevuse (nt Komintern) kirjeldusi, kommunistliku liikumise võtmefiguuride isikuanalüüse, laiemat mõju avaldanud ühiskondlike protsesside ja olude mõtestamist. Ja mõistagi üritab autor vastata küsimusele – miks asusid miljonid inimesed maailma eri paikades toetama kommunismiideid. Raamatus on peatähelepanu pööratud nendele riikidele, kus kommunistlikud režiimid kauem vastu pidasid, kuid autori vaatluse alt ei jää välja ka kommunismiideede ellurakendamise nurjunud katsed (nt 1919. aasta Ungari sündmused) ja komparteide edutus mitmetes riikides (nt USA-s).

Nii on ühtede kaante vahele koondatud terviklik ülevaade kommunismi ajaloost, kusjuures autori põhijäreldus on kokku võetud tõdemuses, et „vaatamata kommunismile pühendunud riikide väga erinevale olemusele olid nende eesmärkide ja toimimisviiside alused siiski sarnased" ning igal pool see ideoloogia „muutis tugevalt kõiki riike, kus suutis üle paari aasta võimul püsida". „Seltsimehed" on raamat kommunismi kui ideoloogia pankrotist 20. sajandil.

Ladus käsitlus, mitte entsüklopeedia

Kõikehõlmamise taotlusele vaatamata ei ole tegemist teatmeteosega kommunismi ajaloost. Ka autor ise toonitab sissejuhatuses: „Ma pole läbi uurinud iga viimset kui kommunistlikku ideed, juhti, parteid ja riiki. Olen teinud valikuid, et jutustus koos püsiks." Selline lähenemine on õigustatud, jutustus püsib koos ega koorma lugejat üleliigsete faktidega. Raamat on ladusalt kirjutatud. Küllap mängib siin rolli Service'i publitsistikogemus. Tema arvamuslugusid võib sageli kohata briti trükimeedias ja autorit ennast esinemas raadios ja televisioonis.

Eraldi rõhutamist väärib, et raamat ei tugine pelgalt sekundaarkirjandusele, vaid autor on põhjalikku uurimistööd teinud Stanfordi Ülikooli Hooveri instituudis, töötades läbi seal tallel olevaid arhiivimaterjale, samuti leiavad raamatus kasutamist autori varasemate uurimuste jaoks kogutud arhiivimaterjal Venemaa arhiividest.

Kuna kommunistlik ideoloogia on 20. sajandil tugeva jälje jätnud ka meie endi ajalukku, siis tasub võimaluse korral Eesti ajalugu võrrelda muu maailma arengutega. Robert Service'i ülevaade maailma kommunismi ajaloost aitab seda kindlasti teha – teadvustada, mis mujal maailmas toimus ja mõista Eesti ajalugu laiemas kontekstis.

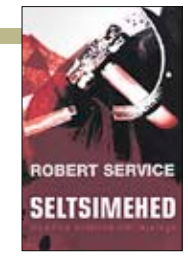

Seltsimehed. Maailma kommunismi ajalugu
Robert Service
tõlkinud Ehte Puhang
664 lk, kõva köide
ilmub novembris

Finantsturg on inimkonna peegelpilt

Hardo Pajula
majandusanalüütik

Paar kuud tagasi kirjutas Financial Times'i ajakirjanik Alan Beattie „Harvardi majandusteadlastena haltuuratsevatest ajaloolastest". Lehe korrapärastele lugejatele ei pidanud jääma saladuseks, et see mürginool oli sihitud ei kellegi muu kui Beattie kolleegi, FT veerukirjutaja, ajalooprofessori Niall Fergusoni pihta. Umbes aasta enne seda oli Ferguson maha pidanud sõnasõja nobelistist ökonomisti Paul Krugmaniga, kelle arvates viimase majandusteooria alased teadmised on pidama jäänud 1930. aastatesse.

Olgu sellega, kuidas on – erinevalt paar aastat tagasi Balti riikide kohest majanduslikku hukku jutlustanud Krugmanist pole Fergusonil põhjust oma tolleaegsete väljaütlemiste pärast väga punastada –, tema äsjailmunud raamat „Raha võidukäik" näitab, et maailma viimase viiesaja aasta rahanduse ajalugu tunneb ta hästi ning oskab seda ka haaravalt ja perspektiivitundeliselt edasi anda.

Moodsa finantsleiutamise ülekeevast potist ABS'de, CDO'de, CDS'ide, jm alfabeetilist suppi mekkiva rahandusgurmaani jaoks saabki ilmselt üksnes ajalooline taustataju selle kibeda olluse veidigi seeditava(ma)ks teha. Keset oleviku jahmatavat virr-varri tuletab Ferguson meile meelde vähemalt kolme põhjapaneva tähtsusega tõsiasja. Esiteks, raha on võlausaldaja ja võlgniku vaheline kristalliseerunud suhe. Braavo, maestro! Parim raha definitsioon, mida ma seni kohanud olen.

Teiseks, rahandusajaloo parimad naljad (olgu siis estraadil parajasti šotlasest seikleja John Law või Enron'i visionäär Kenneth Lay) on tehtud kolmnurgas, mille tippudeks on: helded keskpankurid, väidetavad või tõelised tehnoloogilised uuendused ja karismaatilised sulid. Seda on olukorras, kus Helikopteri-Ben (USA keskpanga presidendi [õel] hüüdnimi) on kõnealuse kujundi ühte otsa suure trükipressi ehitanud, kasulik meeles pidada. Kolmandaks, finantsturg on inimkonna peegel ja „see ei ole peegli viga, kui ta meie kauniduse kõrval ka puudusi näitab." Seda on ühe raamatu kohta päris palju.

Raha võidukäik
Niall Ferguson
tõlkinud Lauri Vahtre
316 lk
kõva köide

ilmunud

Rokk-kitarristiks 6 nädalaga
Owen Edwards
tõlkinud
Kaido Haavandi
raamat + CD, 92 lk, kõva köide
Tere tulemast rokk-kitarri, muusikaajaloo kõige revolutsioonilisema pilli maailma! Selle raamatu abil võib ka sinust saada tasemel rokk- ja *metal*-kitarrist. Raamatu õppeprogramme, nõuandeid ja helinäiteid järgides saad ellu viia oma unistuse – olla tõeline kidramees! Kogenud kitarriõpetajana on raamatu autor pillihuvilistele välja töötanud kuuenädalase õppeprogrammi. Olulised mängutehnikad saavad selgeks Eric Claptoni, Jimi Hendrixi, Rolling Stonesi, Deep Purple'i, Led Zeppelini, Metallica, Nirvana jt loomingu varal. Raamatuga kaasas käiva CD abil täieneb su repertuaar nii klassikaliste kui ka moodsate rokk-hittidega.

Kõik kinnistu välisehitistest
60 kavandit õueala kujundamiseks
tõlkinud
Georgi Samuel
140 lk, pehme köide
Üksikasjalik ja kommenteeritud käsiraamat õueala uuendamiseks või rajamiseks. Raamatus on ohtralt ehituslikke nõuandeid ja juhtnööre, alates kavandite koostamisest kuni aiateede, abihoonete või väravate viimistlemiseni. Raamatu kavandite hulgast leiate, kuidas paigaldada looduskividest plaate ning kastmisvett säästvat tilgutussüsteemi; rajada tellistest grillimisaset, tiiki, tugiseintega terrasse ning kinnistule väliseid vooluringe ja valgustust. Rohkem kui 700 värvifotot kirjeldavad tööetappe.

Pööningute ja keldrite väljaehitamine
tõlkinud
Georgi Samuel
240 lk, pehme köide
Paljudel kodudel on viimistlemata pööning või kelder, mida annab vajadusel ümber ehitada omanäoliseks ja funktsionaalseks eluruumiks. Käesoleva raamatu soovituste ja näidete abil saab oma kodule ehitada täiendava magamistoa, saunaruumi, lastetoa või kabineti. Käsiraamat hõlmab ideid pööningu- ja keldriruumi kasutamiseks, samm-sammuliste juhenditega peatükke 30 näidiskavandi elluviimiseks, uute põrandate ning seinte rajamist; elektri- ja torutöid; kütte- ja ventilatsioonisüsteemide rajamist; soojustuse paigaldamist; heliisoleerimist ning palju muud tarvilikku.

Taimekahjurite ja -haiguste käsiraamat
Stefan Buczacki ja
Keith Harris
konsultandid
Heino Lõiveke ja
Ilmatar Tammaru
528 lk, kõva köide
Praktiline, mahukas ja põhjalik käsiraamat taimehaiguste, kahjurite ja kasvuhäirete kohta, mis kõige sagedamini ohustavad puu- ja köögivilju, puid ja dekoratiivtaimi. Seni ilmunutest mitmekesiseim, peamiselt väikeaednikele mõeldud käsiraamat on kasulik ka kutselistele aiasaaduste tootjatele, õppejõududele, üliõpilastele ja loodusteadlastele. Enamikku kirjeldatud kahjuritest ja haigustest võib leida kõikjalt Põhja-Euroopast.

ilmunud

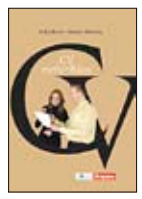

CV meistriklass
Ivika Born, Raimo Matvere
144 lk
pehme köide
CV pakub suurepärase võimaluse potentsiaalses tööandjas huvi tekitada. Võib olla loetud sekundite küsimus, kas CV tõstetakse kõrvale või mitte. Hea CV peab andma ülevaate sinu teadmistest, oskustest ja isikuomadustest, olema justkui visiitkaart – esimene mulje, mille sa endast jätad. Autorid käsitlevad kolme CV tüüpi – kronoloogiline, funktsionaalne ja kombineeritud. CV tüübid loovad paremad võimalused erinevate töökogemuste ja oskustega tööotsijatele oma tugevuste esiletõstmiseks ning puuduste varjujätmiseks.

Praktiline internetiturundus. Seitse sammu eduka ärini internetis
Henrik Aavik
112 lk, kõva köide
Kas soovite meelitada oma firma kodulehele tuhandeid uusi külastajaid ja panna neid oma toodangu vastu huvi tundma? Kas tahate teada, milline peab koduleht olema, et see müüki ja kasumit genereeriks? Kuidas teha edukat e-turundust olukorras, kus teil on palju konkurente ning ebaeetilised ahvatlused varitsevad igal nurgal? See raamat aitab teil lihtsate vahenditega teha oma internetis haigutavast kodulehest jõulist otseturunduse tööriista.

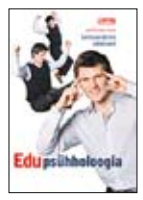

Edu psühholoogia
Judith Leary-Joyce
264 lk
kõva köide
Näib, et mõned inimesed on sünnipäraselt edukad. Nad kasutavad oma oskusi ja annet erinevalt, avastavad endas uusi külgi ning vallutavad ühe tipu teise järel. Selliste inimeste puhul on tegemist kumulatiivse efektiga: saavutades nad õpivad ja õppides suurendavad saavutusvõimet. Raamatu autor Judith Leary-Joyce nimetab selliseid inimesi sarisaavutajateks. Nad on õppinud endid vabastama piirangutest, mis teisi takistavad. Edukus seisneb suurte väljakutsete vastuvõtmises ja seda üha uuesti ja uuesti tehes.

ilmumas

Kliendilojaalsuse kuldraamat
Ivar Soone
208 lk
pehme köide
Raamat lahkab lojaalsusega kaasnevaid võimalusi ja ohte. Kliendid on väga erinevad: viis protsenti klientidest võib teile tuua lõviosa kasumist. Samas ei muutu lojaalsus sugugi alati kasumiks. Raamat annab põhjaliku ülevaate kliendilojaalsuse erinevatest külgedest, pakkudes lugejale pigem õnge kui kala. Valmisretseptide ja tee-kindlasti-nii-soovituste andmise asemel keskendub autor pigem sellele, kuidas mõista kliendilojaalsuse olemust, millised võimalused ja ohud lojaalsusega kaasnevad, milliste vahenditega on võimalik lojaalsust reguleerida ning firma ja klientide suhted vastastikku kasulikuks muuta.

Tööintervjuule stressivabalt ja naudinguga

Miks kirjutada eraldi raamat tööintervjuust? Aga sellepärast, et see on värbamise kõige kirgikütvam etapp.

Just tööintervjuu järel on tööotsijad enamasti kõige suuremas segaduses, neis valitsevad läbisegi ootus, ärevus ja ka pettumus. Iga läbikukkumine toob palju küsimusi ja väga vähe vastuseid. Sageli ei tea tööotsijad intervjuudel, kui palju sõltub tegelikult neist ja kui palju on ette ära otsustatud.

Äraütlemine muserdab

„Kõige raskem koht tööintervjuude juures on see, et äraütlevat vastust võetakse sageli kui hoopi oma isiksusele, võimetele, teadmistele, kompetentsusele. Olen tihti näinud, kuidas tööturul võimalusi otsivast enesekindlast tööotsijast saab pärast paari äraütlevat vastust endas kõhklev ja ebalev kandidaat, kes hakkab sihipärase tegutsemise asemel tulistama huupi, kogudes sellega oma kontole üha uusi ebaõnnestumisi," arutleb raamatu „Valmistun tööintervjuuks" autor Tiina Saar.

Selle raamatu eesmärk pole jagada ainuüksi laialdasemaid teadmisi tööintervjuudest, vaid ka õpetada tööintervjuusid stressivabalt ja naudinguga võtma ja neid koguni võitma. Töö otsimine on omaette töö ja tööintervjuu edukas läbimine on edasiviiv töövõit, kinnitab Tiina.

Hirm naeruväärseks jääda

„Miks meile tööintervjuud ei meeldi? Sest võime seal end väga kergesti lolliks teha. On võimatu ette ennustada, mis meid täpselt ees ootab, ja varustada end vaid õigete vastustega. Vastusega möödapanek tuletab aga meelde selle tunde koolipõlvest, kui mõni aine oli jäänud mis tahes põhjusel õppimata ja õpetaja meid just siis klassi ette kutsus. Väga tuttav ja ebamugav süü- ja läbikukkuja tunne, mis kipub ka tööintervjuul uuesti käivituma," räägib autor.

Tiina Saar ei ole ise päevagi töötanud personalijuhina, kuid oma töö tõttu on ta personalitöötajatega palju koostööd teinud. Ta jutustab kõigest avameelselt, on kriitiline nii mõne personalijuhi kui ka osade tööotsijate suhtes.

Kassi-hiire mäng

„Ja siis see ootamine ja ebamäärasus! Kui oled kordki käinud intervjuul, siis tead, milline kassi-hiire mäng see on," arutleb Tiina. „Kumbki osapool ei väljenda enamasti otseselt, et ta teist poolt tahab, ega ütle ka otseselt ära. Ja siis nimetavad nad seda diplomaatiaks! Naeratuste saatel öeldakse kandidaadile: väga meeldiv oli, võtame teiega ühendust." Ukse sulgudes aga võib-olla matkitakse tööotsija kummalisi maneere, naerdakse tema kõnestiili ja riietuse üle. Ja mõnel juhul noogutatakse ka tunnustavalt pead. Millal, seda me ei tea.

Miks on Tiina kõige õigem autor sel teemal raamatut kirjutama? Sest tema kümneaastane kogemus tööturu valdkonnas on andnud suure tööintervjuude pagasi. Ta on olnud nii tööotsija kui ka tööandja, nii värbaja, karjäärinõustaja, intervjueerija, koolitaja kui ka telesaate „Tööotsija" nõustaja.

Raamatu autor Tiina Saar on olnud nii tööotsija kui ka tööandja, nii värbaja, karjäärinõustaja, intervjueerija, koolitaja kui ka telesaate „Tööotsija" nõustaja.

Valmistun tööintervjuuks
Tiina Saar
144 lk
pehme köide

Hea töövahend intervjuuks valmistumisel

Kärt Kirso
AS-i Kalev Chocolate Factory personali- ja bürooteeninduse juht

Tiina Saare uus raamat annab ausa ja põhjaliku kirjelduse tööotsimise ja -leidmise protsessist. Raamatus on palju praktilisi soovitusi ning CV, motivatsiooni- ja kaaskirja näidiseid. Väärtustan autori pilguheitu personalitöötaja peas toimuvale.

Mulle meeldib, et Tiina on raamatus välja pakkunud töövahendi konkurssidel ja intervjuudel õpitu talletamiseks ning käsitleb peale otsese rahalise kasu ka muud tööga seonduvat.

Autor suunab lugejat oma tugevaid külgi märkama ja neid ka värbajale näitama. Kindlasti ei ole kõik raamatus kirjutatu mõeldud päheõppimiseks ja siis intervjuul ettevuristamiseks, aga hea pildi teemadest, mille üle enne CV saatmist või vestlusele minekut mõtiskleda, annab see küll. On tõsi, et sobiva töö saamiseks tuleb kasvatada eneseteadlikkust eneseanalüüsi abil ning pidevalt ennast arendada.

Raamat on personaalne. Autor justkui vestleks lugejaga sama soojalt ja mõnusalt, nagu ta teeb seda kandidaatidega „Tööotsija" saates. Tiina kogemus käesoleva raamatu kujul on väärt lugemist ja teistega jagamist.

Keeruliste suhetega toimetuleku võti

Kindlasti teevad keerulised inimesed teie elu raskeks, tekitavad kohutavaid olukordi ja täbaraid nõiaringe, millest te peate ise välja rabelema. Mõistes inimesi liikumapanevat jõudu – seda, mida nad mõtlevad ja miks nad tegutsevad nii, nagu nad parasjagu tegutsevad, on võimalik vältida ebameeldivaid olukordi ning tulla välja kõigist täbaratest nõiaringidest. Kui esineb arusaamatusi perekonnas, töökaaslastega või sõpradega, mis mõtet on siis inimesi süüdistada?

Toredad inimesed ei sarnane alati teie endaga! Maailm oleks palju lihtsam koht, kui kõik oleksid teiesugused, aga nad pole. Inimestel on erinevad taustad, erinev haridus, erinevad perspektiivid ja erinevad ambitsioonid. Neid motiveeritakse erinevalt ja nad mõtlevad erinevalt. Ja kõige selle juures võivad nad ikkagi olla toredad!

Autor kirjeldab nn raskeid inimtüüpe ja olukordi ning annab võtme nende „lukust lahti keeramiseks". Ta õpetab selliseid inimesi märkamatult mõjutama ja enda huvides tööle panema, ilma et nad seda ise tajuksid.

Toimetulek keeruliste inimestega
Roy Lilley
168 lk, pehme köide

Lisaks on sarjas „Edu võti" ilmumas:
Toimetuleks stressiga
Tõhusa mõtlemise strateegiad
Eneseturundus
Ettevõtte finantstegevuse mõistmine

Imeline islamimaailm

Martti Kalda
TLÜ Eesti Humanitaarinstituudi osakonnajuhataja

Värskelt ilmunud „Islam – kunst ja arhitektuur” on põhjalik ja autoriteetne teos, mille originaal on olnud allakirjutanu raamatukogu ehe juba aastaid. Raamat on ülimalt mahukas (624 lk) ning autorid islami ajaloo, kunsti ja kultuuri tunnustatud teadlased. Raamat ei piirdu üksnes kunsti kirjeldamisega, sest arvukad fotod ja reproduktsioonid, ehitiste põhiplaanid ja aerofotod toovad islami kunsti meile visuaalselt lähemale kui kunagi varem.

Teose selgroog on islamimaailma ajalugu, valitsejadünastiad ja kunstiperioodid. Käsitletud on kõiki islami kunsti seisukohalt olulisi ajastuid, kuigi mitte kõiki islamimaailma riike ja geograafilisi regioone. Ent geograafiline kõikehõlmavus polegi raamatu eesmärk. Iga peatükk sisaldab ülevaadet ühest-kahest ajalooperioodist ühes regioonis, piirkonna ajaloolist kaarti ja ajatabelit. Ajaliselt ulatub islamimaailma kunsti ja arhitektuuri käsitlus islami sünnist kuni tänapäevani.

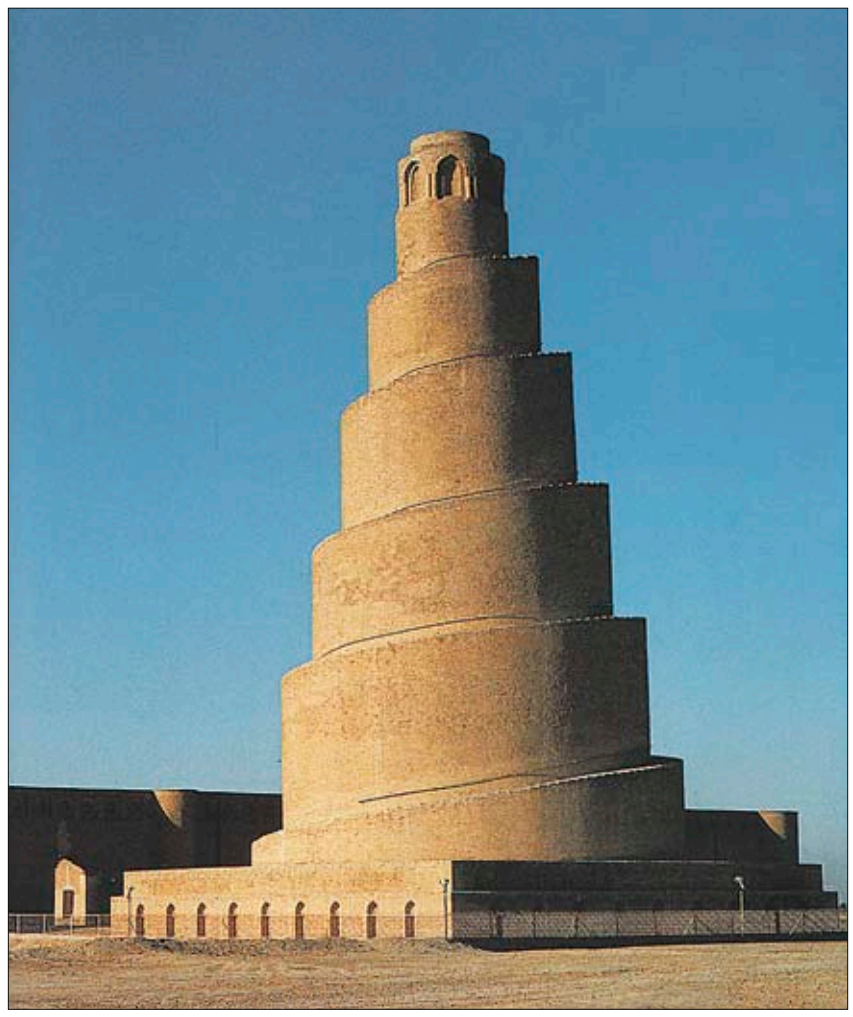

Vaade al-Mutawakkili Suurele mošeele Samarras. Aastatel 848–852 Kaliif al-Mutawakkili rajatud Samarra Suur mošee oli sadu aastaid maailma suurim mošee. Võimas 50 meetri kõrgune Malwiya minarett asub väljapool ringmüüri ning on oma spiraalse kujuga saanud sümboli väärtuse. Lihtne tellisehitis on Abbassiidide arhitektuurile iseloomulik. Foto raamatust

Elusolendite kujutamiskeelust

Kunstiajaloolisest vaatepunktist on tore, et islami kunsti süüvides on mindud kaugemale tavapärasest, vaid islamimaailma arhitektuuri eksponeerimisest. Eraldi võetakse vaatluse alla mošeeehitus, teaduse areng islamimaailmas, ornamentika, metallikunst, kaubandus, dekoor, aiakunst, vaibakunst ja kalligraafia. Igas peatükis on osa, mis süüvib vastava ajastu tarbekunsti. Juba säärase edumeelse suhtumise poolest on raamat peajagu üle traditsioonilistest käsitlustest, mis peavad kunstiks eelkõige arhitektuuri.

Peale professionaalsete fotode kaunistavad teost arvukad miniatuurmaalide reproduktsioonid. Need osutavad ilmekalt, et islamimaailm pole võtnud Koraanis sätestatud elusolendite kujutamiskeeldu liiga tõsiselt.

Eestikeelset raamatut algteosega kõrvutades torkab silma, et sissejuhatavat peatükki originaalis kaunistanud miniatuurid prohvet Muhammedist on asendatud neutraalsemate illustratsioonidega. Näib, et Taani pilapildiskandaal on jätnud oma jälje ka raamatukujundusse, ent siin on kujundajad-kirjastajad poliitilist ja usulist korrektsust taotledes üle pingutanud. On ju prohvetit kujutavad miniatuurid pärit islami kunsti enda varasalvest ning seetõttu ei tohiks neid karta ega häbeneda.

Surmahirm ja elujanu arhitektuuris

Raamatut sirvides ning pilte imetledes saab selgeks islami kunsti suurejooneline lihtsus. Enamasti kõrbekliimas ja ehitusmaterjalide poolest vaestes piirkondades loodu on ühest küljest primitiivne, ent teisalt täiuslikult filigraanne ja pompöösne. Islami kunsti vaadeldes ilmneb, kui palju võib olla vähe. Ikka ja jälle paneb meid imestama islami kunsti täiuseni püüdlev sümmeetria ning isegi pealiskaudsel tutvusel aimub, et seisame silmitsi korda ülistava kultuuri ja religiooniga.

Süüvides islami arhitektuuri, paljastub selle sügavalt inimlik iseloom. Muslimeid on ajendanud ehitisi rajama eelkõige sügav usk (mošeed ja usukoolid), elujanu (valitsejate paleed ja kindlused) ja surmahirm (kuningate ja pühameeste mausoleumid). Vähe on islami kunstis säärast, mis poleks suunatud igavikku, või mis ei vaataks üles Allahi poole.

Raamat on eelkõige suunatud ajaloo- ja kunstiajaloohuvilisele lugejale, kes on valmis vaatama Euroopast kaugemale. Samuti on tegu tänuväärse õppematerjaliga koolidele ja ülikoolidele ning väärtusliku täiendusega raamatukogu kunstisektsioonile. „Islam – kunst ja arhitektuur” on oma selgete ja säravate fotode, hea paberi, kõvakaanelise köite ja kena kujundusega lihtsalt ilus raamat. Selliseid ei ilmu Eestis iga päev ning just kauni välisilme ja väärtusliku sisu kooskõla teevad teosest iga bibliofiili unistuste raamatu.

Islami-reisi ohutumad sihtpunktid

Raamat on oluline lugemismaterjal ka reisihuvilistele, kes plaanivad sõita Põhja-Aafrikasse, Lähis-Itta või mõnda muusse islamimaailma riiki Aasia mandril. Reisi planeerides tasuks heita pilk kaardile sisukorra järel. See näitab selgelt ära islami arhitektuuripärlite asukohad. Ning kuigi Iraak, Afganistan, Saudi Araabia, Jeemen, Pakistan ja Alžeeria on tavareisijale liiga ohtlikud ja kättesaamatud, siis Maroko, Tuneesia ja Egiptuse ning Türgi, Iraani ja India islami pühapaikade külastamist võib endale lubada igaüks.

Olles ise reisinud mitmetes kirjeldatud islamimaailma riikides, võin kinnitada, et teoses leiduvate fotode, ehitiste põhiplaanide ja kirjelduste abil jõuab iga reisihuviline hõlpsasti huvitavale objektile lähemale ka kodulaua tagant lahkumata. Info on adekvaatne, fotod ausad ning need ei jäta paigast ei paremat ega halvemat muljet kui kohapeal avanev vaatepilt. Samuti võimaldab see teos heita pilgu paikadesse kuhu mitte-muslimi jalg ilmselt kunagi ei astu, olgu need siis pühad linnad Meka ja Mediina või mõne range islamiriigi pühapaik.

Eelkõige peaksid selle monumentaalse raamatuga tutvuma kristlikud fundamentalistid ning europotsentristid, et mõista ja teada, milline kõrgkultuur sündis islamimaailmas juba siis, kui Euroopa vaevles alles pimeda keskaja hullusärgis ning Ameerikat polnud veel avastatudki. Ning kui palju eest Euroopa kunstis, kultuuris ja teaduses oleme me võlgu just muslimitele ja islamimaailmale.

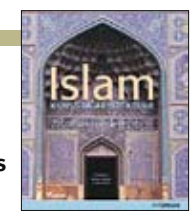

Islam. Kunst ja arhitektuur
koostanud Markus Hattstein, Peter Delius
tõlkinud autorite kollektiiv
640 lk, kõva köide

Eriliselt poeetiline ja helge õudus

Tiina Tomingas

Et mõista Herta Mülleri „Hingamise kiiget”, ei osanud ma alustada kusagilt mujalt kui filmimaailmast. Nimelt, olles näinud ühte ja sama ajaloolist sündmust nii joonisfilmi kujul kui ka üles filmitud kaadritena, pean nentima, et joonisfilm mõjus palju karmimalt. Sama efekti jättis ka Mülleri teos, mis on erinevalt paljudest teistest ajaloolistest õudustest rääkivatest lugudest kirjutatud eriliselt poeetilises võtmes.

Ood näljale

„Hingamise kiige” suur vastuolu tuleneb sellest, et teose kunstiline nauding on ilmne ning kõnetab lugejat igal lugemise hetkel. Kõiki õudusi on väljendatud niivõrd lummavalt ja nüansipeenelt, et ka tuimemal lugejal on pea võimatu seda mitte tajuda. See lihtsalt jääb lugeja teekonnale ette. Sedavõrd poeetilise stiili tulemusena mõjub see, millest tekst kõneleb, veelgi õõvastavamalt, kui see mõjuks naturalistliku või realistliku laadi puhul. Hirmuäratavalt mõjub ka see, et kui loetu tervikpilt (ilu peitub selles raamatus just nüanssides, laagrielu tervikuna nii poeetilisena siiski ei mõju) lugeja teadvusse jõuab, ei kao ilu ise mitte kuhugi, vaid jääb hirmu ja õuduse kõrvale edasi.

Kaks nii tugevat vastandit, mis eksisteerivad samal ajal kõrvuti koos, tekitavad hämmingut, süütunnet ning inimlikus plaanis on neid üsna võimatu koos mõista. Kuidas saab midagi nii ebainimlikku ja hirmsat mõjuda meile samal ajal nii kaunina? Me ei suudagi seda mõistuse abil vast seletada ning seepärast tunnen ma end Herta Mülleri „Hingamise kiiget” nautides süüdi olevat. Ka siis, kui raamat juba ammu läbi ning istun rõõmsal meelel restoranilaua taga ning söön parimaid palasid, jäävad mind helgelt kummitama kõik need laagrielu õudused, ennekõike nelja aasta pikkune krooniline nälg. Kui kaunilt ta sellest kirjutab!

Taustast

Ning kõige selle taustal on tõeliselt aset leidnud ja väga traumaatilised sündmused. Herta Mülleri ema saadeti kõigest 17-aastaselt koos teiste Rumeenia sakslastega Nõukogude töölaagrisse sõjajärgset Venemaad uuesti üles ehitama. Väga paljud töölaagris viibinutest surid nälga või külmusid surnuks. Mülleri ema pidas vastu ning tuli viie aasta pärast tagasi. Kirjaniku sõnul ei räägitud nende peres kunagi juhtunust, kuid ta tajus neid raskeid sündmusi sellele vaatamata läbi kogu oma lapsepõlve.

„Hingamise kiige” raamatu tegelik prototüüp on aga hoopis saksa soost kirjanik Oskar Pastior, kes samuti elas läbi Nõukogude töölaagri õudused. Just tema suuliste mälestuste põhjal on see raamat kirjutatud, kuid tõuke selleks tundub Müller olevat saanud juba emapiimaga.

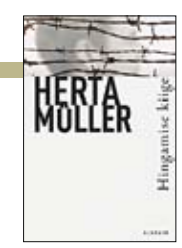

Hingamise kiige
Herta Müller
tõlkinud Tiiu Relve
240lk
kõva köide

ilmunud

Seitsme maa ja mere taga
Francesca Lazzarato
tõlkinud Anne Kalling
328 lk, kõva köide
Selles raamatus on valimik klassikalisi muinasjutte ja erinevate maade folkloorist pärit lugusid. Nõiad, haldjad, paharetid, inimsööjad, vaimud suudavad muuta printsi röövlinnuks või siis vastupidi, teha rosmariinipõõsast kuninga. Võlukunsti abiga võib hobune lendu tõusta, oatera taevani kasvada või mõni igapäevane tarbeese omandada imevõimed, mis muudavad selle valdaja jõukaks ja õnnelikuks.

Soome Talvesõjas ja Jätkusõjas 1939–1945
Philip Jowett, Brent Snodgrass
tõlkinud Noel Horn
64 lk, pehme köide
Ajal, mil viie aasta jooksul toimus kaks NSV Liidu vägede sissetungi Soome, äratas kogu maailmas imestust selle väikese riigi sõjaväe visa ja tõhus vastupanu. Kuigi oldi sunnitud vastu võtma rängad rahulepingutingimused, jäi Soome okupeerimata ning säilitas oma suveräänsuse.

Berliini müür ja Saksamaa sisepiir 1961–1989
Gordon Rottman
tõlkinud Noel Horn
64 lk
pehme köide
Saksamaa vaheline piir suleti 1953. aastal ning kaheksa aastat hiljem püstitati ümber Lääne-Berliini 155-kilomeetrine kõrge kaitsemüür. Raamatus uuritakse rahvusvahelist poliitilist olukorda, mis tingis piiri sulgemise ja selliste rajatiste ehitamise, käsitletakse nende kaitsesüsteemide juhtimist ja hilisemat langemist.

Ajaloo kurikuulsaimad mafioosod
Lauren Carter
tõlkinud Olavi Teppan
192 lk, kõva köide
Raamatus tutvustatakse viitteist mõjukat Ameerika Ühendriikide gangsterit, sealhulgas Chicago Valentinipäeva veresauna korraldajat Al Capone'i, „Ristiisa” don Corleone prototüüpi Joseph Bonannot ja Las Vegase suurarendajat Bugsy Siegelit. Lugeja tõdeb küllap hämmastusegagi, kui tohutu mõju oli allilmaliidritel 20. sajandi USA ühiskonnas, ning saab kasulikku taustainfot Ameerika lähiajaloo ja isegi populaarkultuuri mõistmisel.

Üle ääre
Norah McClintock
tõlkinud Päivi Remme
240 lk, pehme köide
Kui MacAdami vaateplatvormi juurest avastatakse Peter Flosnicki surnukeha, arvatakse, et poiss tegi enesetapu. Ometi usub poisi ema, et tegu polnud enesetapuga ja suudab selles kahtlema panna nii Peteri klassiõe Chloe, keda ta millegipärast oma poja sõbraks peab kui ka kohaliku politsei. Peter oli küll tüüpiline nohik, keda huvitasid hoopis rohkem taevatähed kui inimesed, kuid keegi – või miski – tõukas ta sellegi poolest üle ääre...

ilmunud

Quartier latin

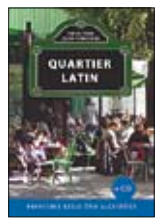

Prantsuse keele õpik algajatele
Triinu Tamm ja Leena Tomasberg
208 lk, pehme köide + CD kuulamisharjutustega

Ladina kvartal Pariisis on sajandeid olnud üliõpilaselu keskus. Sellest ka uue prantsuse keele õpiku nimi „Quartier Latin", sest kursuse põhisihtgrupp on just tudengid ja gümnaasiumiõpilased. Rohkete värviillustratsioonidega õpikus on neli suuremat temaatilist alajaotust, mis jagunevad omakorda viieks õppetunniks. Neile järgneb iseseisvat tööd nõudev kordav tund, mis valgustab mõnd Pariisi või Prantsusmaa tahku. Euroopa keeleõppe raamdokumendi järgi katab õpik A 1 ja osaliselt ka A 2 taseme. Õpikus on ammendav grammatikaülevaade, rohkesti kuulamismaterjali, läbiv häälduskursus ja hulk harjutusi hääldusele lihvimiseks.

Quartier latin

Triinu Tamm ja Leena Tomasberg
128 lk, pehme köide

Samanimelise prantsuse keele õpiku juurde kuuluv töövihik. Algajatele mõeldud prantsuse keele õppe komplekti kuuluvas töövahendis leiduvad kuulamisülesanded ja õpitu kinnistamiseks vajalikud iseseisva töö harjutused. Õpiku ja töövihiku valmimisele on kaasa aidanud Prantsuse Kultuurikeskus Tallinnas.

Pilt on tuhande sõna vääriline

„Oxfordi-Dudeni inglise-eesti piltsõnaraamat" on ainulaadne tõhus abimees nii keeleõppes kui ka teatmeteosena.

Pilt on enam väärt kui tuhat sõna, nii võõrkeele õppimisel kui ka tõlkimisel. Pildi toel leiab kasutaja asjakohase tõlkevaste kiiresti ja pääseb nii kõhklustest, mis tekivad õige sõna valimisel tavalisest kakskeelsest sõnaraamatust. Piltide abil on võimalik esemete ja nende osade nimetusi palju paremini edasi anda kui pelgalt seletuste ja definitsioonidega, olgu viimased kui tahes täpsed ja üheselt mõistetavad. Illustratsioon toetab tõlget ka sellega, et aitab kasutajal ette kujutada eset, millele sõna osutab.

„Oxfordi-Dudeni piltsõnaraamat" sisaldab üle 28 000 termini ja üldkeelesõna, hõlmates nii igapäevaelu kui ka erialavaldkondi ja võimaldades kiirpilgul leida sõnu mõlemat keelt pidi. Kõrvuti lehekülgedel on esitatud teema sõnavara illustreeriv joonis koos täpsete ingliskeelsete nimetuste ja eesti tõlkevastetega. Inglise ja eesti sõnade otsimiseks on koostatud eraldi põhjalikud tähestikregistrid. Need registrid võimaldavad piltsõnaraamatut kasutada nii inglise-eesti kui ka eesti-inglise sõnaraamatuna.

Sügavuti käsitletud valdkonnad nagu teadus ja meditsiin, tehnika ja tootmine, tööstus ja kaubandus, kunst, igapäevaelu ja kodune majapidamine on jaotatud üheteistkümneks teemablokiks.

Piltsõnaraamatu aluseks on saksakeelne sõnaraamat „Bildwörterbuch", mis on ilmunud 12-köitelise saksa keele sõnaraamatu kolmanda köitena. Selle põhjal koostati kirjastuse Oxford University Press sõnaraamatute osakonnas koostöös Saksa Bibliograafiainstituudi Dudeni toimetusega Oxfordi-Dudeni piltsõnaraamat. Eestikeelse väljaande teokssaamisel olid abiks paljud Suurbritannia ja Eesti asutused ning eksperdid.

Projekt sündis kirjastuse Valgus, Eesti Rakenduslingvistika Ühingu, Eesti Keele Sihtasutuse ja Eesti Keele Instituudi koostöös.

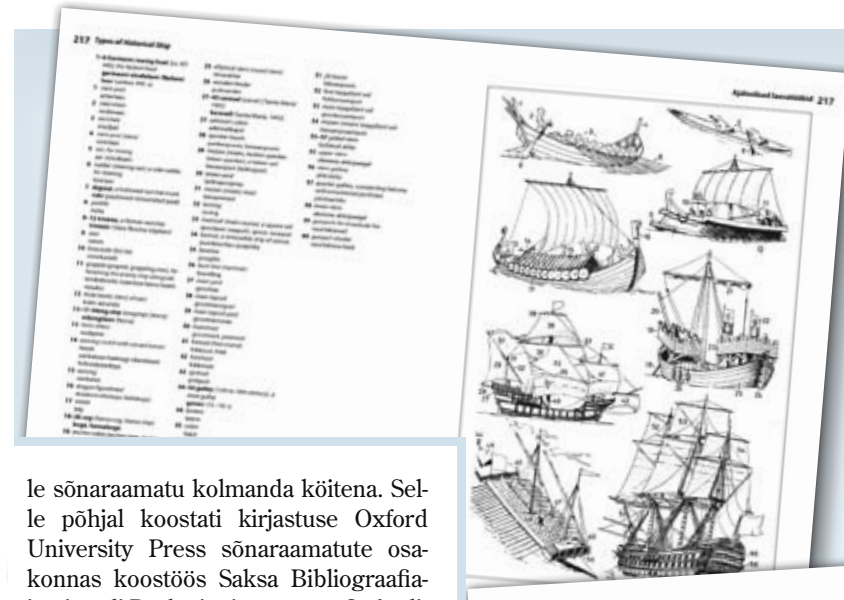

Piltsõnaraamatu temaatiline jaotus:

- aatom, universum, Maa
- inimene ja tema elukeskkond
- loodus, põllumajandus ja metsandus
- kaubandus, käsitöö ja tööstus
- trükindus
- transport, side ja infotehnoloogia
- kontor, pank, väärtpaberibörs
- ühiskond
- aktiivne puhkus, mängud, sport
- meelelahutus, kultuur, teadus ja kunst
- loomad ja taimed

Oxfordi-Dudeni inglise-eesti piltsõnaraamat

tõlkinud autorite kollektiiv
kujundanud Jüri Kaarma
856 lk, kõva köide

Koo mu käpikuisse päikest!

Kati Saara Murdmaa

Eesti traditsioonilise käsitöökunsti *Grand Old Lady* Aino Praakli on pühendanud suurteose „Eesti labakindad ilma laande laiali" oma emale. Meister ja uurija, koguja ja edastaja Aino sellesse Eesti kindamustrite entsüklopeediasse kudunud palju enamat kui traditsioonilised koekirjad vald- ja külahaaval. Nende meistrivarraste ümber on põimunud meie juured.

Eestlased on segavereline rahvas. Tänu sellele vitaalne ja mitmekesine tõug. Meis on sakslast ja venelast, skandinaavlast ja juuti, taanlast ja mustlast ja mongoli-tatari vallutajaidki. Oleme uhked nii oma segaverelisuse üle – see tõstab meid väikerahvalikust haavatavusest kõrgemale – kui ka selle üle, et meie emad on rahvuse läbi sõdade ja katkude tänasesse päeva toonud.

Mustris on vägi ja sõnum

Aino Praakli kindaraamatu entsüklopeediliste ja samas ka praktiliselt kasutatavate kindamustrite taga on saladus: ka see on tähtis, millega on meie emad oma järeltulijate käed ja varbad katnud. Mustrid on tähtsad. Neis on vägi ja sõnum. Ilu ja algupära veel pealekauba. Mustritesse on kätketud visiitkaart ja teatepulk – neid põlvest põlve edasi andes pärandatakse midagi hoopis enamat kui lihtsalt oskus ja teadmine. Pärandatakse juured. Ei rohkem ega vähem.

Kassikäpa kirjaga kindad.
Fragment raamatust

Minul on kulunud enam kui 40 aastat selleks, et mustrite, viiside ja sammude sõnumit mõista. Minu ema ja vanaema on mõlemad olnud head õmblejad ja meisterlikud kudujad, iseäranis vanaema on armastanud laulda ja tantsida – aga tingimata tangot ja valssi, mitte Tuljakut, euroopalikke lööklaule, mitte regivärki.

Vanaema ajal oli kurss Euroopale. Ema ajal nõukogulikule ühtlustatusele. Seepärast puudub minu lastetoast rahvatantsu-laulu ning rahvusliku käsitöö taust ja kogemus. Me oleme end rõivile kudunud-õmmelnud, rinna rõõmsaks laulnud-tantsinud – ent juured on ses inimlikus oskuste ja püüdluste buketis puudunud. Räägin sellest sestap, et tean – minusuguseid on väga palju.

Proua Praakli praktilisel ja kaunil Teadmisteraamatul on seega mitu erinevat funktsiooni ja väljundit. Neile, kes on mustrite väge ja rahvusliku käsitöö juuri tundnud, on see süstematiseeritud kogumik umbes samasugune abimees nagu sõnaraamat tõlgile.

Teejuht juurteni

Neile, kes pole varem rahvuslike mustrite, villast vormitud ruunide ja värvide sõnumiga sel kombel kokku puutunud, on see raamat teejuht identiteedi juurde. Kohe teose alguses on sisukord ja register – siit saame vaadata, millise mustriga kindad ütlevad, et elan näiteks Raplamaal. Ja palun väga, lehekülg 53 – üsna keeruka must-valge kirjaga ranged kindad, mille kohta Aino ütleb, et nendes kinnastes on kirikumuusikat. Näiteks Rannus tuleb aga kududa rohe-valged kaheksakand-mustriga sigrimigrimustrilised kindad.

Kindaraamat on suurejooneline kingiidee. Jõulud lähenevad. Seda ütlevad üle taeva Eestimaalt lahkuvad haned. Nende hõiked tuletavad meelde: „Ema, millal sa oma tütardele kindad kudusid? Kas need olid kodukandi mustriga? Oled sa valmis neid mustreid oma lastele õpetama?"

Teose lõpus on õnneks ka kindakudumise meelespea, mis aitab spikerdada, kui mustri kindaks-vormimisega sõlme sattutakse. Ja enne jõule jõutakse ka tagajalgadeni – Aino Praaklil on analoogne sokiraamat koos ning nüüd tuleb trükimasinate kiirusele loota, et päkapikud saaksid kingikotti lisaks kinnastele ka autentsed sokid sebida.

Autorist

Aino Praakli (tuntud ka kui Kinda-Maali) on etnograafilise kirikinda kudumise traditsiooni kandja ja edendaja, kes on selles vallas tegutsenud juba aastakümneid. Tema koostatud unikaalses ja mahukas teoses on 175 labaku pilti koos mustrite ja asjakohaste õpetustega. Need kindad on kootud Eesti Rahvamuuseumi kogudes leiduvate eksponaatide järgi, millest igaühel on oma lugu. Nimetatud on ka algne kuduja või annetaja, samuti aasta, mil kinnas kootud ja kus täpselt.

Eesti labakindad ilma laande laiali

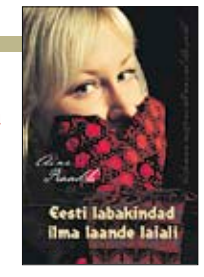

Aino Praakli
eesti ja inglise keeles
240 lk, kõva köide

ilmunud

Must mägi

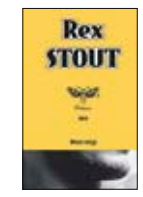

Rex Stout
Krimisari „Öölane" nr 122
Taskuraamat

„Must mägi" algab Nero Wolfe'i parima sõbra , restoranipidaja Marko Vucici mõrvaga. Wolfe annab endale lubaduse, et mõrvar ei pääse karistuseta. Lubaduse täitmiseks tuleb tal loobuda kogu oma harjumuspärasest elurütmist ning reisida üle ookeani oma sünnimaale Montenegrosse. Koos Archie'ga seikleb ta totalitaarse Jugoslaavia ja Albaania mägedes, ilmutades end nõnda nii Archie'le kui ka lugejale hoopis uuest küljest.

Karid ja kõrgused

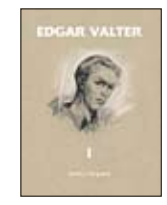

Edgar Valter koostanud Külli Leppik
368 lk
kõva köide

„Karid ja kõrgused" on Edgar Valteri eluraamat, elav pihtimuslik intervjuu. Vestlus, kus küsija rollis Külli Leppik. Salvestatud vestlus sai alguse 2002. aastal ja kestis ajani kuni paar nädalat enne kunstniku lahkumist. See on esimene köide Edgar Valteri elule ja loomingule pühendatud kolmeköitelisest sarjast, mis hõlmab kunstniku varasemat elu lapsepõlvest kuni 1964. aastani. Põhjalikku usutlust ilmestavad 72 eluloolist fotot ning 323 reproduktsiooni selle perioodi loomingust.